БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

14-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 20 (10388) | 1964 оной январиин 24, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Инспектор-партийна эмхидхэгшэ

Хүдөө ажахые партиин талаһаа хүтэлбэрилгэ шэнэдхэн хубилгажа, урдын райкомуудай орондо хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомууд байгуулагдаад, тэндэ инспектор-партийна эмхидхэгшэдэй бии болоһон сагһаа хойшо жэл үнгэрбэ. Энэ үедэ олохон партийна эмхидхэгшэд өөһэдынгөө шэнэ уялгануудые зүбөөр ойлгожо, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудта тодорхой туһа хүргэдэг, хүдөө ажахын продуктнуудые ехээр абадаг болохо гэһэн гол зорилгонуудаа тэдэнэрэй бэелүүлхэдэнь горитойгоор нүлөөлдэг болоһон байна.

—Шэнэ тушаалтай болоһонһоо хойшо отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудай хүдэлмэритэй һайса танилсахадамни, урдын райкомой дутагдалынь эли боложо үгөө. Юуб гэхэдэ, партиин райкомой хүдэлмэрилэгшэд гол түлэб совхоз, колхозуудай парткомуудтай холбоо барисаатай байгаад, отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудта хүрэдэггүй, тэдэнэй хүдэлмэридэ хаа яахан лэ туһалдаг байһан. Тиимэһээ тэдэнэрэй олонхинь бэратай юумэ хэдэггүй, партиин гэшүүнэй түлбэри коммунистнуудһаа суглуулаад лэ үнгэршэдэг байһан,—гэжэ Зэдын хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой инспектор-партийна эмхидхэгшэ нүхэр Калмынин мэдүүлээ һэн.

Алексей Федорович Калмынин өөрынгөө даабарита XX партсъездын, Ленинэй нэрэмжэтэ, «Мир» колхозуудтахи отделенинүүдэй партийна организацинуудай ажал ябуулгые һайжаруулха, тэдэнэй хүтэлбэридэ эдэбхитэй бэрхэ хүнүүдые табиха талаар энэ үедэ ехэхэн оролдолго гаргаһан байна. Тиигэжэ фермэ, бригаданuудта хүдэлдэг коммунистнуудай харюусалга, уялгынь дээшэлүүлжэ, тэдэнэрэй анхаралыень хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, адууһа малай тоо толгой олошоруулха хэрэгтэ зорюулжа шадаа. Урдандаа гээгдэжэ ябаһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз үнгэрһэн жэлдэ гүрэнһөө урдахи уялгые амжалтатайгаар бэелүүлһэн байха юм. Мүнөө нүхэр Калмынин «Мир», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозуудай отделенинүүдэй партийна эхин организацинуудта арбаад үдэрөөр байжа, туһа хүргэнэ, ниитын бүхы эмхинүүдэй ажал ябуулгые эдэбхитэй һайн болгохо гэжэ тэмсэнэ.

Фермэ, бригаданuудта партийна бүлэгүүдые байгуулжа, коммунист бүхэнэй эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, түрүү дүй дүршэл тэндэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, колхоз, совхозуудай дунда шатын хүтэлбэрилэгшэдые зүбөөр шэлэн олохо, һургаха талаар Мухар-Шэбэрэй хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой инспектор-партийна эмхидхэгшэ Цырен Дашидондокович Цыбикжапов ехэ юумэ хэнэ. Партийна эмхидхэгшын үүсхэлээр эндэ эгээн түрүүн тугалда уулгаха искусственна һүн бэлдэгдэдэг болонхой. Мүнөө Охин-Булагай совхозые гээгдэлһээ гаргаха, ажахыгаа олзо оршотойгоор эрхилдэг болохо тодорхой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Тэрэнэй хэр бэелүүлэгдэжэ байһанай хойноһоо хиналта табиха, ажахын шухала асуудалнуудые саг соонь шиидхэхэ хэрэгтэ туһалха гэжэ партийна эмхидхэгшэ оролдоно.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй үүргэ харюусалгые дээшэлүүлхэ, тэдэниие фермэ, бригаданuудай, отделенинүүдэй хүтэлбэридэ табиха, эдэбхи үүсхэлыень дары дэмжэхэ, дутагдалнуудые саг соонь обёоржо, хэмжээ абаха талаар Баргажанай хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой инспектор-партийна эмхидхэгшэ Андрей Филимонович Гергесов эдэбхи гарган ажаллана.

Мүн Улаан-Үдын хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой инспектор-партийна эмхидхэгшэ Алексей Васильевич Баендуев, Хяагтын хүдөөгэй парткомой инспектор Николай Доржиевич Хутаков болон бусад хүдэлмэриин баян дүй дүршэлтэй болоожо, колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай ажал ябуулгые эрид һайжаруулжа байнхай.

Тиигэбэшье хүдөөгэй үйлэдбэриин зарим парткомууд инспекторнуудэй хүдэлмэри зүбөөр ударидажа шадангүй, тэдэниие урдынхидаал адляар бюродо асуудалнуудые бэлдэхэ, элдэб гомдолнуудые шалгуулха, энэ тэрэ тусхай даабари дүүргүүлхэ гү, али ажахын ямар нэгэн кампаниин лэ үедэ нэгэ отделени, бригадада удаан болзороор байлгадаг ушар Түнхэнэй хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомой хүдэлмэридэ үзэгдэнэ. Эндэхи инспектор-партийна эмхидхэгшэ нүхэр Попов парткомой үгэһэн лэ даабари дүүргээд, өөрынгөө эдэбхи үүсхэл балай гаргадаггүй юм.

Заримдаа хүдөөгэй үйлэдбэриин парткомууд инспекторэй даажа байһан ажахынуудай, партийна организацинуудай хүтэлбэрилэгшэдэй тоосоое парткомой бюродо табихынгаа урда тээ партийна эмхидхэгшэдэй һанамжа һурадаггүй. Энэнь тон буруу.

Инспектор-партийна эмхидхэгшэдэй анхарха асуудалнууд олоншье, орёо бэрхэтэйшье гээшэ. Хмельницкэ үйлэдбэриин управлениин ажалшадай уряада, КПСС-эй ЦК-гай Президиумдэ нүхэр Н. С. Хрущевой бэшэһэн бэшэгтэ харюу болгон, гээгдэнги ажахынуудые түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргахаар табигдаһан хэмжээ ябуулгануудые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы коммунистнуудые элсүүлхэ гээшэ инспекторнүүдэй гол зорилго.

Хүдөө ажахыда хими үргэнөөр нэбтэрүүлжэ, газар тариалангай болон мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохо тушаа КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй гаргаһан шиидхэбэринүүдые олон түмэндэ ойлгуулха, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда агрохимическэ эрдэм шудалха бүгэдэ ниитын һуралсал эмхидхэхэ, минеральна болон нютагай үтэгжүүлгэнүүдые аша үрэ ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалнууд партийна эмхидхэгшын гол анхаралда байха ушартай. Тиихэдээ партийна эхин организацинуудай, парткомуудай ажал ябуулгые улам нарижуулан һайжаруулха, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн олохо. тэдэниие һургаха, хүмүүжүүлхэ, хүдөөдэ социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, ажалай эмхидхэл болон түлөөһэ гуримшуулха гээшэ инспектор-партийна эмхидхэгшэдэй арюун уялга мүн.

МҮРЫСЭГШЭД ХЭР АЖАЛЛАНАБ

Шэнэ жэлэй урда тээхэнэ Мухар-Шэбэрэй Хориин үйлэдбэриин управленинүүдэй һаалишад, малшад ка[illegible]ынхидай уряа бэшэг зүбшэн хэлсэжэ, 1964 ондо ехээр һаахын түлөө хоорондоо мүрысэхэ гэжэ шиидэн юм.

Мүнөө 1964 оной түрүүшын 20 хоног үнгэрбэ. Энэ үедэ управленинүүдэй ажахынууд ямараар хүдэлжэ гараа гээшэб?

Гүрэндэ һү худалдаха кварталай түсэбэй дүүргэлтэ хаража үзэбэл, Мухар-Шэбэрэй управлени—21 процент, Хориин—17 процент дүүргээд байна.

Ажахынуудаарнь тодорхойлон харуулбал иимэ: (үнеэн бүриһөө һаагдаһан, тушаагдаһаниинь килограммаар):

Мухар-Шэбэрэй управлени	Һаагдаһаниинь	Гүрэндэ тушаагдаһаниинь	Хориин управлени	Һаагдаһаниинь	Гүрэндэ тушаагдаһаниинь
Логовскиин нэр. к-з	70,6	62,4	Яруунын с-з	53,0	45,5
Дзержинскиин нэр. с-з	68,9	56,6	Иисэнгын с-з	48,6	28,5
Бэшүүрэй с-з.	62,1	49,1	Чисаанын с-з	45,5	35,5
Ждановай нэр к-з	61,4	44,8	Үдын с-з	45,0	27,0
Калининай нэр. к-з	60,9	37,7	«Дружба» к-з	42,6	30,4
«Коммунизм» к-з	57,7	43,0	Хэжэнгын с-з	41,5	32,1
«Путь Ленина» к-з	55,9	40,8	Нарһатын с-з	41,4	30,1
Охин-Булагай с-з	53,4	42,1	«Коммунизм» к-з	39,2	21,6
Ленинэй нэр. к-з	53,3	40,8	Анаагай с-з	38,9	27,0
«Заганский» к-з	53,2	43,0	«Первомайский» с-з	38,8	18,3
«Знамя Ленина» к-з	52,6	40,0	«Комсомольский» с-з	35,3	25,0
«Победа» к-з	51,7	45,3	«Победа» к-з	31,6	24,0
«Забайкалец» к-з	49,0	34,5	Хүрбын с-з	29,8	24,1
Суулгын с-з	47,0	34,3			
«Эрдэм» с-з	39,8	25,5			
«Родина» к-з	39,7	32,8			
XXI партсъездын нэр. к-з	35,2	21,9			

Эдэ тоо баримтанууд дээрэһээ харахада, Мухар-Шэбэрэй управленидэ «Эрдэм» совхоз, «Родина», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозууд һүүл барижа ябана. Һаагдаһан ажахынууд үдэртөө үнеэн бүриһөө 2 литр [illegible]гүй һү һаана бшуу. Тэрэ саанаа нилээд ехэ һүез доторой хэрэглэмжэдэ гаргашална. Зүгөөр туғалнуудта уулгаха искусственна һү бэлдэ- болоһон Мухар-Шэбэрэй Ленинэй, Логовскиин нэрэмжэтэ колхозууд, Дзержинскиин нэр. совхоз, Хориин управлениин Чисаанын, Яруунын совхозууд, бусад зарим ажахынууд ехэнхи һүез гүрэндэ тушаана ха юм. Тиин Хориин управлениин «Первомайский» совхоз бүхы һааһан һүнэйнгөө хахадһаа ехэнхиие ажахы доторой хэрэглэмжэдэ гаргашалжархина.

Мүрысэгшэ ажахынууд тэжээлээ һайса буйлуулжа, үнеэдээ бүлеэн уһаар уһалжа, оролдосотойгоор һаажа, һү һааляа дээшэлүүлыт. Ажахынгаа доторой хэрэгсэлдэ үдхэн һү бага гаргашалхын тула искусственна аргаар һү бэлдэдэг болыт. Гээгдэлдэ ороһон колхоз, совхозууд түрүүшүүлһээн жэшээ абажа ажаллыт.

СОВЕТСКО-КУБИНСКА ХАНИ БАРИСАА БЭХИЖҮҮЛГЭДЭ ШУХАЛА ТУҺА НЭМЭРИ

СССР-тэ нүхэр Фидель Кастрын ерэһэн тушаа

Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, Кубын Революционно правительствын премьер-министр нүхэр Фидель Кастро Рус Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущевой уряалаар 1964 оной январьта Советскэ Союзда хани ёһоор албанай хэрэгээр айлшалаа гээд СССР-тэ Фидель Кастрын ерэһэн тухай советско-кубинска хамтын коммюнике соо хэлэгдэнэ.

Н. С. Хрущевтой, Коммунис партиин болон Советскэ правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй Фидель Кастро уулзажа, хөөрэлдөө гээд коммюнике соо заагдана. СССР болон Кубын Республикын хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо саашадань бэхижүүлэн хүгжөөхэ асуудалнуудаар, али алиндаа хамаатай уласхоорондын асуудалнуудаар, тэрэшэлэн дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, шухалын шухала асуудалнуудаар хани халуунаар үнгэрһэн уулзалганууд болон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ һанамжануудаа һайса мэдэлсэһэн байна. Зүбшэн хэлсэһэн бүхы асуудалнуудаараа тэдэнэр хүсэд нэгэн һаналтай байгаа.

Советскэ Союзай болон Кубын Республикын хоорондо Советскэ Союзай Коммунис партиин болон Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин хоорондо үнэхөөрөөл аха дүү ёһоной харилсаанай тогтоһые хоёр тала ехээр һаналаа ханан тэмдэглээ гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. Энэ харилсаан нүхэр Фидель Кастрын СССР-тэ түрүүн ерэһэн сагһаа хойшо бүри бэхижээ. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын агууехэ гол ёһонуудта, нэгэн адли уг зорилгонуудта, үнэн зүрхэнэй хани барисаанда, нүхэрэй ёһоной, али бүхы талын холбоондо үндэһэлэн эдэ харилсаанууд хүгжэнэ.

Кубада революциин илаһанһаа хойшо үнгэрһэн алдарта табан жэлэй турша соо Кубын баатарлиг арадай түйлаһан ехэ амжалтануудаар совет арад баясана гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. Куба хадаа Америкэ түбидэ социализмын һүлдэ тэмдэг болоо.

США-тай империалис хүсэнүүдэй эүгһөө заналтын хэгдэжэ байһан эрхэ байдалда Кубада социализм байгуулагдана гэжэ зааха зуураа, хоёр тала нигэжэ тэмдэглээ. Ороноо хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ, ямаршье ээрхэг түримхэйшүүлдэ харюу үгэхөөр бэлэн байха гээшэ Кубын Республикын шухалын шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гээшэ.

Кубада социалис экономико хүгжөөхэ, тэрэнэй ороноо хамгаалха шадабариие бэхижүүлхэ хэрэгтэ Советскэ Союзай болон бусад социалис оронуудай зүгһөө Кубын Республикада үзүүлдэг аха дүүгэй туһаламжын угаа ехэ удха шанартай байһые Кубын тала хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тусгаар тэмдэглэһэн байна.

Уласхоорондын байдалай асуудалнуудаар һанамжануудаа мэдэлсэхэдээ, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха талаар болото хэмжээнүүдые абахын түлөө, Германитай эбэй гуримшуулжа хэхэ асуудалнуудые түргөөр шиидхэхын, тэрэнэй үндэһөөр Баруун Берлиндэхи байдал гуримшуулхын түлөө тэмсэхэбди гэжэ хоёр тала баталан хэлэһэн байна. Газарай талаар арсалдаануудые, хилэ тухай асуудалнуудые шиидхэхэдээ хүсэ хэрэглэхэһээ түрэнүүдэй арсаха тухай уласхоорондын хэлсээ баталха Советскэ шэнэ дурадхалые дэмжэжэ байһан тухайгаа нүхэр Фидель Кастро мэдүүлээ.

Карибска далай шадар бэхи эб найрамдал хангаха гээшэ Кубын Республикын политика байгаа, байнашье гээд Фидель Кастро хөөрэлдөөнэй үедэ дахяад онсолон тэмдэглээ гэжэ коммюнике соо хэлэгдэнэ. Ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёһонуудта үндэһэлэн Кубын Республикын болон Америкын Холбоото Штадуудай хоорондо хүршэ һайн харилсаа тогтоохо бүхы юумэ хэхээр Кубын правительство бэлэн байна. Зүгөөр Кубын правительство оронойнгоо дотоодын хэрэгүүдтэ хэниieшье хамааран оролсуулхагүй.

Кубын Республикын революционно правительствын энэ хараа шэглэлые, эб найрамдал бэхижүүлхэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдал һуларуулха хэрэгтэ туһатай хараа шэглэлые советскэ талын хүсэдөөр дэмжэжэ байһан тухай нүхэр Н. С. Хрущев мэдүүлээ. Кубада добтолон орохогүй гэжэ бэедээ даажа абаһан уялгануудаа Америкын Холбоото Штадуудай сахингүйгөөр добтолго хээ һаань аха дүү Кубын Республикада өөһэдтөө бии байһан зэбсэг хэрэгсэлнүүдээрээ шухала туһаламжа үзүүлжэ, интернациональна үүргээ дүүргэхэбди гээд Н. С. Хрущев КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын зүгһөө дахяад баталан хэлэһэн байна.

ООН-до түлөөлэгдэхэ Хитадай Арадай Республикын хуулита эрхэ һэргээхэ тухай асуудал түргэн шиидхэхэ шухала байһые хоёр тала үшөө дахин онсолон тэмдэглээ.

Бэеэ даанхай байдалаа бэхижүүлхын түлөө, колониализмые, шэнэ ёһоной колониализмын али бүхы үзэгдэлнүүдые эсэслэн усадхахын түлөө тэмсэл хэжэ байһан Азиин, Африкын болон Латиин Америкын гүрэнүүдые Советскэ Союз, Кубын Республика дэмжэнэ гээд коммюнике соо хэлэгдэнэ. Панамын арадай шуһые Америкын сэрэгүүдэй адхаруулһые, энэ ороной эрхэ сүлөөдэ халдан ороһые хоёр правительство буруушаана.

1957 ондо, 1960 ондо коммунис болон хүдэлмэришэнэй партинуудай уласхоорондын зүблөөнэй Москвада болоходоо баталан абаһан шиидхэбэринүүдтэ үнэн сэхэ байһанаа КПСС-эй ЦК, Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин (ПУРС) Национальна хүтэлбэри дахяад мэдүүлээ. Уласхоорондын оршон байдалай, социалис болон капиталис оронуудай дотоодын байдалай хүгжэлтэ хадаа Декларации болон Мэдүүлгэ соо хэгдэһэн шэнжэлэлэй, тобшолнуудай зүб байһые гэршэлжэ үгэнэ. Москвагай зүблөөнүүдэй Декларациин болон Мэдүүлгын тодорхойлһон жэнхэни хараа шугамда үндэһэлэн уласхоорондын коммунис хүдэлөөе бүри эмхитэй нягтаар жатсааха гээшэ мүнөөнэй эрхэ байдалда хэзээ хэзээнэйхиһээ үлүү ехээр шухала болоод байна гээд КПСС-эй ЦК, ПУРС-ай Национальна хүтэлбэри онсолон тэмдэглэнэ.

Тохёолдоһон арсалдаануудые зайсуулха, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй зэргые улам нягтаар жагсаан бэхижүүлхэ талаар КПСС-эй ЦК-гай абажа байһан хэмжээнүүдые нүхэр Кастро һайшаагаа.

Социалис хани нэгэдэлэй бүхы оронуудай нягта жагсаалай түлөө, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэлые бэхижүүлхын түлөө КПСС болон ПУРС саашадаашье шууд сэхээр тэмсэхэ гээд коммюнике соо хэлэгдэнхэй.

Нүхэр Фидель Кастрын Советскэ Союзда айлшалжа ерэлгэ айлшалха үедөө нүхэрэй ёһоор һанамжануудаа мэдэлсэлгэ Советскэ Союзай болон Кубын Республикын хоорондохи бата бэхи хани барисаае бэхижүүлхэ хэрэгтэ шэнэ шухала туһа нэмэри болоожо үгөө гээд коммюникегэй түгэсхэлдэ хэлэгдэнэ.

(ТАСС).

Советскэ Союзда Кубын саахар худалдаха тухай хэлсээн

Саахар гаргалга Кубын ажахын гол һалбари юм. Энээниие анхаралдаа абан, мүн тэрэнэй социалис экономикые түсэбэй ёһоор хүгжөөлгэдэ туһалха зорилгоор Советскэ Союзай болон Кубын Республикын правительстванууд нигэжэ үгэеэ ойлголсоо. Советскэ Союз 1965—1970 онуудта Кубын Республикаһаа 24,1 миллион тонно шанаржуулагдаагүй саахар абаха болоо.

Дэлхэйн дэлгүүр дээрэ сэнгэй хубилха ябадалай Кубын Республикын экономикодо нүлөөлхэгүйн, Кубын экономикын түсэбэй ёһоор шууд хүгжэхын тулада Кубын Республикаһаа 1965—1970 онуудта СССР-эй худалдажа абаха шанаржуулаагүй саахарта саг үргэлжын сэн тогтоохо гэжэ хоёр тала үгэеэ ойлголсоо.

Советскэ Союзда Кубын Республикын саахар худалдаха тухай удаан болзорой хэлсээндэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, Кубын Республикын Революционно правительствын премьер-министр Ф. Кастро гар табиһан байна.

(ТАСС).

ҺҮҮЛЭЙ МЭДЭЭСЭЛ

ФИДЕЛЬ КАСТРО, Н. С. ХРУЩЕВ. Н. В. ПОДГОРНЫЙ УКРАИНЫН НИИСЛЭЛЫЕ ХАРАБА

КИЕВ, январиин 22. (ТАСС-ай тусхай корр.). Мүнөөдэр вокзал дээрэ баясхаланта угтамжын болоһоной һүүлээр Социалис революциин Нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь. Кубын Республикын премьер-министр Фидель Кастро, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев, КПСС-эй Центральна Комитедэй Президиумэй гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Н. В. Подгорный, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат, КПУ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. Е. Шелест, УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ И. П. Казанец, УССР-эй Верховно Соведэй президиумэй Түрүүлэгшэ Д. С. Коротченко, УССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо П. С. Сенин, Фидель Кастротай хамта Кубаһаа ерэһэн нүхэдүүд, тэрэшэлэн Советскэ Союзһаа Кубын Республикада байдаг элшэн сайд А. И. Алексеев автомашинануудта һуугаад Киев соогуур ябажа, Украинын ниислэлые хараа.

Киев шадарай агнууриин ажахынуудай нэгэндэ амархыень Фидель Кастрые тэрээнтэй суг ябалсаһан хүнүүдые республикын хүтэлбэрилэгшэд уряа.

Ой соогуур ябаһанай, урагшатайгаар агнуури хэһэнэйнгээ һүүлээр тэдэнэр түүдэгэй дэргэдэ обед хээ. Украинынхид Кубаһаа ерэһэн хани нүхэдөө национальна эдеэтээр хүндэлһэн байна.

Фидель Кастро, Н. С. Хрущев, Н. В. Подгорный, П. Е. Шелест үдэшэнь ангуушанай гэртэ бусажа ерээ. Тиигээд хани ёһоной хөөрэлдөөн тэдэнэй хоорондо үргэлжэлһэн байна.

Н. С. Хрущевой бэшэгтэ А. Новотнын эльгээһэн харюу бэшэг

ПРАГА, январиин 21. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой дэлхэйн бүхы оронуудай (правительствануудай) толгойлогшонорто эльгээһэн бэшэгтэ Чехословакиин Социалис Республикын президент А. Новотнын харюу бэшэг ЧССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Давид СССР-һээ Прагада байдаг элшэн сайд М. В. Зимянинда мүнөөдэр барюулба.

Советскэ Союзай партизанда Чехословакиин медаль барюулагдаба

ПРАГА, январиин 21. (ТАСС). ЧССР-эй национальна оборонын министр Б. Ломский «Партизанская звезда» гэһэн медаль Советскэ Союзай эрхэтэн Михаил Яковлевич Савельевтэ барюулаа гэжэ ЧТК агентство мэдээсэнэ.

Дайнай үедэ М. Я. Савельев «Эхэ оронойгоо түлөө» гэжэ партизануудай отряд толгойлһон байна. Энэ отрядынь Чехословакиин газар дээрэ—Яворнице болон Бескиды уулануудта фашис булимтаргшадтай дайлалдадаг байгаа.

Зүб лэ асуудал табигдаа

Б. ДОРЖИЕВА,
„Эрдэм"совхозой хонишон, Социалис Ажалай Герой

ХҮНДЭТЭ ШАЛСАМА Ламажаповна, би танайнгаа «Үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэе» гэһэн гарчагтай бэшэгые «Буряад үнэн» газетэ дээрэһээ ехэтэ һонирхон уншажа, гүнзэгы сэдьхэлэй бодолдо абтаад байнаб. Энээнһээ дамжалан, ходо һанажа, бодожо ябадаг юумэн тухайдаа хэдэн үгэ бэшэхэ хүсэл түрэбэ.

Мүнөө манай орондо коммунизм байгуулжа байһан үе сагта хүн бүхэн өөрынгөө хара амяа хараад, «хамаг юумэн намһаа наагуур, наранһаа наагуур» гэһэнээ абан, миин үдэр хоног үнгэргөөд ябаха зэргэгүй. Зоной жаргалта байдал — коммунизм манай гэнтэ «тэнгэриһээ тэб гээжэ буушаха» бэшэ ха юм. Харин бүхы арад зомнай гар гараа барилсан, мүр мүрөө харалсажа, эбтэй эмхитэй, эршэмтэй шангаар хүдэлхэдөөл урдаа табиһан ехэ зорилгые эрхимээр бэелүүлжэ шадаха. Тиимэһээ хүн бүхэн хамтын хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулха, олоной зөөри улам арьбадхахын тула оролдохо ёһотой. Энээн тухай, Шалсама Ламажаповна, Та тон зүб бэшэнэт.

Бидэнэй, бултадаа дааһан гү, али дуралжа ороһон ажалдаа үнэн зүрхэнһөө, һайхан һэшхэлээрээ хандажа, хамаг хаба хүсэ, мэргэжэл шадабаряа гарган хүдэлдэг байгаа һаа, ажалаймнай амжалта, түйлалта хэды ехэ байха бэлэйб! Жэшээнь, мүнөө колхоз, совхозуудайнгаа алтан баялиг—хонин һүрэгые үдхэдэг хонишон гэжэ нэрлүүлһэн хойноо, бидэ энэ нэрэ хүндэдөө хүрэмөөр, олоной урда улайжа, сайжа байхагүйгөөр лэ хүдэлхэ ёһотой ха юмбибди.

ЭГЭЭЛ ТИИМЭ — үбэл, зуншье хара хүлһөөэ, хүсэ шадалаа гамнангүй үнэн шударгыгаар ажалладаг — хонишод үргэн Түгнэ нютагаймнай «Эрдэм» совхоздошье олон даа.

Тусхайлбал, манай Боомой 3-дахи отделенидэ бэрхэ хонишод Дугаржап Чимитов, Иван Аюшеев, Баяр Доржиев гэгшэдэй даадаг ажахын тоосоото отаранууд зуун эхэ хонин бүриһөө жэлдээ ходо 88—95 хүрэтэр хурьга түлжүүлнэ. Нооһошье ехээр хайшална. Мүнөө жэлдэ баһал тэдэнэр түл һайнаар абажа, үбһэ тэжээлээр ядамаргүй үбэлжэжэ байнхай. Жэшээнь, Б. Доржиевай отарада 690 эхэ хонидһоо 440 гаран хурьгад абтаад, нэгэшье гарзагүй түлжүүлэгдэнэ.

Би өөрынгөө нүхэр Тэгшэ Цыбиковтэй нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 94 хурьга абаа һэмди. Энэ жэлдэ зуунһаа 100 болгохол зорилготойбди. Хонид шадалаар һайн. Иимэ жэшээ баримтануудые дурдаха болоо һаа, яһала бии рааб даа.

Тиигэбэшье совхозой бүхы хонишод түрүүшүүл шэнги үнэн сэхээр, һанаһанда хүрэмэ һайнаар үшөөл хүдэлнэгүй гээшэ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлые абаад үзэе. Совхоздо бүхыдөө 19,8 мянган эхэ хонидһоо хамта 14,8 мянга гаран хурьгад абтаа гэхэ гү, али зуун эхэ хонин бүриһөө 74 үлүүтэйхэн хурьган түлжүүлэгдээ ха юм. Ондоогоор хэлээ һаа, аяар 4300 түл гарзалһан болоно. Нилээд олон хонид һубайрһаншье байха. Тиигэжэ хэды ехэ мяха, нооһон дэмы хосороо гээшэб!

Теэд энээндэ хэн зэмэтэйб?

Бидэ хонишод өөһэдөө, мүн хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэднай зэмэтэй. Хараадшье үзыт даа. Совхозой зарим түрүү хонишодой зуун эхэ хонин бүриһөө 90—100 хурьга түлжүүлжэ байхада, нүгөөдүүлынь миил 20—30 хурьга абаад һууна бшуу. Жэшээлхэдэ, нёдондо манай Боомой отделенидэ хонишод Ш. Раднаев зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоол 24 хурьга. Ц. Эрдынеев — 32, Д. Гомбоев — 40, Д. Чимитова — 47 хурьга абаа һэн. Зарим отделенинүүдтэ зуун хонинһоо 16—20 хурьгашье абаһан хүнүүд бии гэжэ дуулагшаб. Энэмнай даншье эшхэбтэр бэшэ гү? Эдэнэр түрүү хонишодһоо нэгэшье дутуугүй һайн байра байдалтай, адлил үбһэ тэжээлтэй байгаа.

Яахадаа иимэ ушар тохёолдоноб?

Малай үдэхэ, таргалха — харууһа, тэжээлэй хүсэн гэжэ буряад зон хэлсэдэг рааб даа. Энэнь яаха аргагүй зүб. Мүнөө хонидые хабар, зун, намарай сагта ёһоор адуулжа, хүсэ шадал абхуулаагүй һааш, ороондошье мүртэй орохогүй, хээлишье һайн барихагүй ха юм. Туранхай муу хонидой хурьгад баһал үлбэр һула байгаад, абаһаар үбшэлхэ, гарзалхаяа һанадаг гэжэ хонишон бүхэн мэдэнэ. Бэлшээриин хаһые зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүйл һаа, бүхы жэлэйшни ажал буруу һурэхэ байна. Гэхэ зуура зариман: «хонин хүхэ ногоондо садажа ядахагүй» гээд ухарилдажа, тэдэнээ үглөөниинь орой гаргаха, үдэшэ эртэ оруулха, халуунда хургуулаабди гэжэ бүхэли үдэр хааха. Иигэжэл байхадаа хонидые муудхаана. Манай отделенидэ Д. Санжижаповтан хоёрдохи жэлээ эрьенүүдые харана. Ажалдаа харюусалгагүйгөөр хандажа, хонидоо хаажархёод гү, али зундэнь табижархёод, архидажа, энээгүүр тэрээгүүр зайжа ябадаг. Олохон хони тала дайдаар алдаһан, үгы болгоһон һураг дуулдагша. Энэмнай тон һэшхэл убайгүй ябадал бшуу.

ҮБЭЛДӨӨ ХОНИДЫЕ ханалгатай һайнаар эдеэлүүлдэг, уһалдаггүй баримтанууд бии байха. Яһала ехэ үбһэ тэжээлтэй аад, тэрэнээ бодомжогүйгөөр мунайдажархёод, хабарай хагсууда һула болошонхой һуудагшье ушар бии. Илангаяа нарай хурьгадые нарин нягтаар харууһалха хэрэгтэй байһаниинь хэндэшье эли. Теэд зарим хонишод хурьгадые нэгэ-нэгээр барижа эхэдэнь табихаяа залхууран, олоор гаргаад, дутуу ядуу хүхүүлһэн нэрэтэй хөөрсэгэнүүлээд лэ илгажархидаг. Тэдээн соонь хэды олон хурьгад үлэн хооһоор үлөө гэхэбиди. Тиигэжэ хэдэн удаа эхээ хүхөөгүй байһан нарай малай үбшэлхэ, гарзалхань гайхалгүйл.

Юрэдөөл хонин бүриһөө хурьга абаха, нооһо ехээр хайшалха гэбэл, хүлһэнэйнгөө һайсахан гаратар, заримандаа унтаха нойр, амарха амаралтагүй шахуу хүдэлхэ ёһотой бологдодог. Юумэ бүхэн бэлэхэнээр бүтэдэг бэшэ бшуу. Харин зарим нэгэн бэеынгээ амарые хараад, хайшан гээл һаа бэлэхэнээр олзо олохо, үдэр хоног үнгэргэхэмни рааб гээд ябадагынь гэмшэлтэй. Хэнэйшье мэдэһээр жэлһээ жэлдэ, һараһаа һарада — хабарай хагсуу һалхинда гү, али зунай аажама халуунда, үгышье һаа, намарай хүхэ бороо соо хээрэ хони адуулха, мүн үбэлэй янгинама хүйтэндэ хурьга абаха гээшэ хүнгэн хэрэг бэшэ. Теэд эдэ бүхы бэрхэшээл, хүшэр ажалые дабан, амжалта түйлаад, арад зонойнгоо баясхалан, магтаалда хүртэжэ байхада али тухай ехэ омогорхолтой, жаргалтай бэ! Энэл даа, үнэн сэдьхэлэй, һайн һайхан һэшхэлэймнай шэмэг!

Хүндэтэ Шалсама Ламажаповна, Танай һанал бодолые гансашье хонишод бэшэ, мүн республикын түрүү һаалишад, малшад, механизаторнууд булта һайшаан дэмжэхэ байха. Элдэб дутагдалнуудтай эбсэшоод, анирүүйхэн—арбан шүдэ хам ябангүй, гээгдэжэ гэдэргэ таталдагшадта нүхэдэй ёһоор ойлгуулха, алдуу эндүүгэнь заажа үгэхэ, һэшхэлыень һэрюулхэ сагнай ерээл.

Мухар-Шэбэр.

Баргажанай суута хонишон
Ш. Л. ЦЫРЕМПИЛОВАДА

Ниитын шэнжэтэй эмхинүүдэй хүдэлмэри

ҮНЭН ҺЭШХЭЛЭЙ ҮНДЭҺӨӨР...

Гэр бүлэ ье хүнэй харилсаан гээшэ. Энэ харилсаанда жэжэшье, ехэшье асуудалнууд гарадаг. Заримдаа эндүүрхэшье ушар байдаг. Эгээл тиимэ нэг ушар Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи отделенидэ болоһон юм.

Гэрэй эзэн эхэнэр К. Дуракова хара һэжэ: бодолдо баригдажа, хаяа хадхаа олон жэлдэ һууһан айлаа, сай, абһаа хубаалдажа байдаг хани нүхэр З. Ананьева гэгшые хардаһан юм. Аманда багташагүй хараал шэрээл энээн дээрэһээнь үүдхэгдэжэ, зэргэлжэ һууһан хүршэнэр эбгүй, харалсаха, ябалсахаа болёо һэн. Энээндэнь нютагай зэмэгүй зарим хүнүүдшье лайрагдажа, аягүйхэн байдалда ороо бэлэй.

Үшөө тиихэдэ, гэрэй олон эзэн эхэнэрнүүд нарай үхибүүтэйбди, үгышье һаа, энэ тэрэ үлбэр үбшэнөө урдаа баряад гү, али бусад ондоо элдэб янзын шалтагаанаар бэеэ халхалаад, т..оогоо һахяад, гэртээ байхые оролдодог һэн. Эдэ мэтын ушарнууд энэ нютагта урдань олохон лэ үзэгдэдэг һэн.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэд энээниие үнихэнэй анхаржа, арга мүрынь оложо ядахадаа, эхэнэрнүүдэй советтэ хандаһан байгаа. Энэ советэй түрүүлэгшэ нүхэр З. Лыжкина нютагай эгээн хүндэтэй, ажалдаа түрүү ябадаг эзэн эхэнэрнүүдтэйгээ суглараад, түрүүшээр эбээ таһараагша хоёрые дуудажа, үнэн сэдьхэлэй хөөрэлдөө хээ. Эхэнэрнүүд өөһэд хоорондоо хөөрэлдэхэдөө, муу һайгаа хуу гаргажа, худал үнэн хоёроо илгажа абаһан юм. Худал юумэн һүүлтэй гэжэ, нэгэ шашаг хүнэй наадалжа хэлэһэн үгэһөө эхитэй энэ ушарта одоол эндэ, эхэнэрнүүдэй советэй суглаан дээрэ, эсэс табигдажа, хоёр бүлын хани харилсаан хуушан түхэлдөө ороо һэн.

Тиихэдэ нютагай эдэбхитэй эхэнэрнүүдэй оролдолгоор Бухэн тосхоной бүгэдэ шахуу эхэнэрнүүд үбһэ, таряа хуряалгада хабаадалсажа, колхоздоо нилээд ехэ туһаламжа хүргөө. Мүнөө энэ дүршэлдөө түшэглэн, эхэнэрнүүдэй совет мал ажалда, илантаяа түл абалгада, ороохо сэбэрлэлгэдэ олон эхэнэрнүүдые эльгээгээ.

— Манай колхоздо эршэтэ ажалаараа алдар солоо дуудуулдаг эхэнэрнүүд олон юм. Тиибэшье үшөөл үсөөн бэшэ эхэнэрнүүд, гол түлэб гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, ниитын ажалда хабаададаггүй байгаа. Эхэнэрнүүдэй совет энэ талаар зарим тэды юумэ хээшье һаань, бэелүүлхэ юумэн үшөөл ехэ,—гэжэ нүхэр Лыжкина хөөрэнэ.

Эндэ хүмүүжүүлгын ехэ хүдэлмэри ябуулагдана. Эхэнэрнүүдтэй тус бүхэнтэйнь хөөрэлдэхэ, үхибүүдэй ясли байгуулха болоод, бусад олон янзын хэмжээнүүд абтажа байдаг юм. Колхозой үмэнэ ехэ зорилгонуудай табигдаха бүри эхэнэрнүүдэй советэй ажал ехэ болодог. Тиигэжэ советэй гэшүүд өөһэдынгөө үүргые оролдосотойгоор бэелүүлжэ, колхоздоо нилээд ехэ туһа хүргэжэ байһаниинь ойлгосотой.

Колхоздо ниитын шэнжэтэй үшөө нэгэ эмхи—нүхэдэй сүүд хүдэлдэг. Тэрэнэй хүдэлмэриин онсо зүйл гэхэдэ, хүмүүжүүлхы үүргэеэ дээрэ үргэһэн байна. Нүхэдэй сүүд хүн зониие олоор суглуулхаһаа гадна, хүнэй абари зан, нэрэ хүндэ, һэшхэл тухай дэлгэрэнгы зүбшэлдөө үүдхэдэг байна. Эндэ ганса сүүдлэдэг хүнүүд ба сүүдлүүлэгшэд хоёрой хоорондо бэшэ, харин бүхы сугларагшад үгэ абажа, һанаһан сэдьхэһэн юумэеэ хөөрэжэ үгэдэг байна. Энэнь ехэл нүлөөтэй.

Нэгэтэ Зүй-Һүтэйн отделенидэ залуу хүбүүд И. Арьяев, И. Нимаев гэгшэд архиин халуунда тархяа эрьежэ, наншалдаа үүдхэһэн байгаа, тэдэншье эдэ хоёр зохидгүй ябадалаараа нютаг зонойнгоо дунда хүндэгүй болоһон юм.

Тиигэжэ тэдэнэр нүхэдэй сүүдэй урда зогсоо һэн. Сүүдтэ отделениин ажалшад бүгэдөөрөө шахуу ерээ. Одоо эдэ хоёрой хамаг ябадалынь эндэ хуу элиржэ, улайха сайха гээшэ юуб гэжэ мэдээ һэн. Залуу хүн ямараар бэеэ абажа ябаха, нэрэ хүндэеэ хайшан гэжэ сахиха, һэшхэлынь ямар байха ёһотойб гэхэ мэтэ асуудалнууд тухай сугларагшад үнэн зүрхэнһөө зүбшэлдэһэн, сүүдлүүлэгшэдһээшье, мүн бусад зарим абари зан муутай хүнүүдһээшье асууһан байгаа. Тодорхой баримтануудта үндэһэлһэн энэ хөөрэлдөөн сугларагшадта коммунис ёһо гуримай һайн һургуули болоһон, абари зан, һэшхэл тухай олон бодол түрүүлһэниинь дамжаггүй.

Нүхэдэй сүүдэй үүргэ иимэл байха ёһотой бэшэ гү? Тэрэ хадаа зэмэтэй хүниие зүб мүртэнь оруулжа заһаха, гэмтэ ябадалые уридшалан зайсуулжа байха зорилготой ха юм.

Энээндэнь мүн колхозой арадай дружина ехэл туһаламжа хүргэдэг. Ниитын гурим сахигшадай зэргэдэ олон коммунистнууд, комсомолшууд, ажалай түрүүшүүл, нютагай үбгэд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Колхозой партком, партийна эхин организацинууд ниитын шэнжэтэй эдэ эмхинүүдые хүдэлгэжэ, хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэриин нүлөө улам ехэ болгожо байхадаа, холын хараатай юм.

— Эдэ бүгэдэ ажал хэрэгнай ехэ, багашье һаа, эсэсэй эсэстэ ажалшадта өөһэдтэнь, тиигээд колхозоймнайшье ажал хэрэгтэ нүлөөлжэ байдаг гэжэ бидэнэр олон баримтанууд дээрэһээ ойлгожо абаа һэмди. Тиимэһээ илангаяа ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэриие һуларуулхагүй гэжэ оролдодогбди,—гэжэ парткомой секретарь нүхэр Раднаев хэлэнэ.

Сэхынь хэлэхэдэ, зарим газарта эдэ эмхинүүд түрүүшын сагта хүдэлөө болоод, мүнөө мартагдашанхай. Ушарынь гэхэдэ, биратайгаар, нүлөөгөө харуулхаар тэдэниие хүдэлгүүлжэ шадагдаагүй. тиимэһээ ажал хэрэгыньшье тиимэнэг байшоо. Харин энэ нютагта ниитын эмхинүүдэй ажалдаа анхаралтайгаар хандажа, тэдэниие хүмүүжүүлгынгээ хүдэлмэридэ ехэ түшэг тулгуури болгожо шадаһан байна. Энэ хадаа колхозой парткомой оролдолгын үрэ дүн.

Мүнөө колхозой парткомой урда ехэ ажал хэрэг гаранхай. Хонидой түл абалга эхилээ, һү һаалияа дээшэлүүлхэ шухала, хабарай тарилгада бэлэдхэлые шамдуулха гэхэ мэтэ ажал ехэ. Эдэ бүхы асуудалнуудай дундаһаа ажахыдаа хими нэбтэрүүлхэ хэрэг парторганизациин гол анхаралда байна. Таряашадые, малшадые химиин эди шэдидэ һургажа, үндэр ургасын, малай ехэ ашаг шэмын үндэһэ һуури байгуулха шухала. Тиимэ бэлэдхэл ябажашье байна. Политическэ гэгээрэлдэ хэдэн хэшээлнүүд химидэ зорюулагдаха. Мүнөө агитаторнууд, лекторнүүд ажалшадайнгаа дунда хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. Эдэ бүхы ажалай хажуугаар партком ниитын эмхинүүдэй хүдэлмэрииешье харааһаа алданагүй.

Юуб гэхэдэ. эдэ эмхинүүд шэнги олон хүн зоной һэшхэл һэргээхэер тиимэ ехэ нүлөөтэй ондоо арга колхоздо үгы ха юм. Зэмэтэ ябадал хэһэн хүн правленидэ гү, али хуулиин ёһоор дуудуулхадаа, бэеэл хамгаалха гэжэ оролдодог, тиихэдээ досоохиёо, сэдьхэлээ харуулха гэдэггүй, харин үшөө саашань нюухые оролдодог. Харин эдэ эмхинүүдэй урда ерэжэ, нютаг зонойнгоо, хүршэ нүхэдэйнгөө урда харюусахадаа, сэхыень хэлэхэ баатай бологдоно. Хазагай хэлэжэ болохогүй. Шинии ябадалые, абари зангыешни, хамаг түүхыешни мэдэхэ зонууд шамтай хөөрэлдэжэ байхадань, худал үгэ хэлэхэ ямар һэшхэл байхаб. Теэдшье хани, аха нүхэдэйнгөө урда нюурда улайха гээшэ аягүйхэн лэ байдаг. «Нэрээ хухаранхаар, яһаа хухара» гэһэн арадай сэсэн үгэ ойндо ороодхидог лэ байха. Энэ ушар ямаршье шанга зэмэһээ нүлөөтэй. Шамайе хэһээхын тулада бэшэ, харин зүб харгыда оруулхын тула нүхэдэйнгөө оролдожо байхые ойлгоходоо, ямаршье хүн сэдьхэлээ уярдаг, һэшхэлээ һэргээдэг ха юм даа. Хүнэй абари зангай энээхэн уян утаһые хүдэлгэхэ гэжэ хододоо оролдожо, ухаан мэдэрэлыень хурсадхаха, гүнзэгырүүлхэ гээшэ юунһээшье сэнтэй.

Энэл талаараа дурсагдаһан ниитын эмхинүүдэй ажал хэрэг зонойнгоо дунда дэмжэлгэтэй, һайшаагдадаг байна.

М. Булагаев.

Тодорхой туһаламжа хүлеэнэ

Партийна ажабайдал

Парткомой секретарь Н. П. Мордовскойтой хөөрэлдэхэдэ, агитаторнуудай ямар хүдэлмэри ябуулжа байһан тухай асуудал гараһан байгаа.

—Агитаторнууднай хүдэлмэри ехэтэйл байдаг. Кабанскын һаалишадай уряае малшадай зүбшэһөөр байтар, баян-голойхид баһа үүсхэл гаргаба ха юм. Сэхынь хэлэхэдэ, хэхэ ябуулха хүдэлмэримнай ехэшэг даа,—гээд, парткомой секретарь ажаглаба.

— Эндэтнай хэды агитатор бииб?

Иимэ асуудалай гарахада, секретарь столойнгоо һугалга сооһоо данса гаргаад, нэрэнүүдыень бэдэрнэ. Тиигээд оложо ядаһандаа:

— Нэгэдэхи фермэдэ агитатораар Батов хүдэлнэ. Хоёрдохидонь — Вставский, гурбадахи фермэдэ Ботоева,—гээд, дурдаба.

Хожом мэдэн гэхэдэмнай, эдэ хүнүүдынь фермые даагшанар байшоо. Зүгөөр тэдэнэй ойлгууламжын хүдэлмэри ямараар эмхидхэжэ байһаниие ойлгохонь бэрхэтэй.

Наринай фермэдэ 14 һаалишад ажаллажа байдаг. Ажалыень һайнаар эмхидхэнэ гэхын аргагүй. Артель соогоо һү һаалгаар хожомдожо ябана. Үнгэрһэн жэлдэ түсэбөө холо дүүргээгүй. Абаһан түсэб, уялгануудаа дүүргэхын тулада социалис мүрысөөн эмхидхэгдэхэ, ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаха байһаниинь элитэ. Теэд малшадай дунда тиимэ хүдэлмэри эмхидхэгдээгүйнь гайхалтай.

Һаяхан эндэ суглаан боложо, үнгэрһэн жэлэй дүн согсологдоһон байгаа. Теэд үбэлэй үедэ һү ехээр һааха гэһэн кабанскынхидай уряа тухай гансашье үгэ хэлэгдээгүй бшуу. Һаалишадай дунда иимэ хөөрэлдөөн болоогүй байба ха юм. Магад малшадай урда зорилго табихадаа, кабанскынхидай үүсхэл тушаа тодорхойгоор хэлэжэ ойлгуулха хүнүүд суглаанда үгы байба аа гү гэхэдэш: Наринай отделениие эрхилэгшэ нүхэр Цыденжапов, фермые даагша зоотехник Ботоева, отделениин парторганизациин секретарь нүхэр Леонов, колхозой хоёр зоотехник — Татауров, Травкин гэгшэд суглаа хүтэлэлсэһэн байха. Тиихэдэ Улаан-Үдын хүдөөгэй парткомой инспектор, партэмхидхэлшэ нүхэр Яковлев эндэ байлсаа бшуу.

Ташалангай һаалиин фермэдэ баһал тиимэ суглаан болоод, кабанскынхидай бэшэг тухай хэншье ама гараагүй. Ушар тиимэһээ малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэриин ямаршье нүлөөгүйгөөр үнгэргэгдэдэг дээрэһээ XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз һү һаалгаар управлени дотороо гээгдэжэ ябана.

Мүнөө үедэ хүн бүхэн — малшад, механизаторнуудшье КПСС-эй ЦК-гай ээлжээтэ Пленумые ажалай амжалтаар угтахаяа байна. Тиимэһээ агитаторнууд ажалшадта горитой туһа хүргэхэ уялгатай.

Үшөө юун тухай хэлэгдэхээр бэ? Колхозой партийна комитет агитаторнуудай хүдэлмэри һулаар хүтэлбэрилнэ, тэдээндэ бодото туһаламжа үзүүлнэгүй. Эдэ дутагдалнуудаа усадхаха зэргэтэй.

З. Тэлин.

Загарайн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхоз.

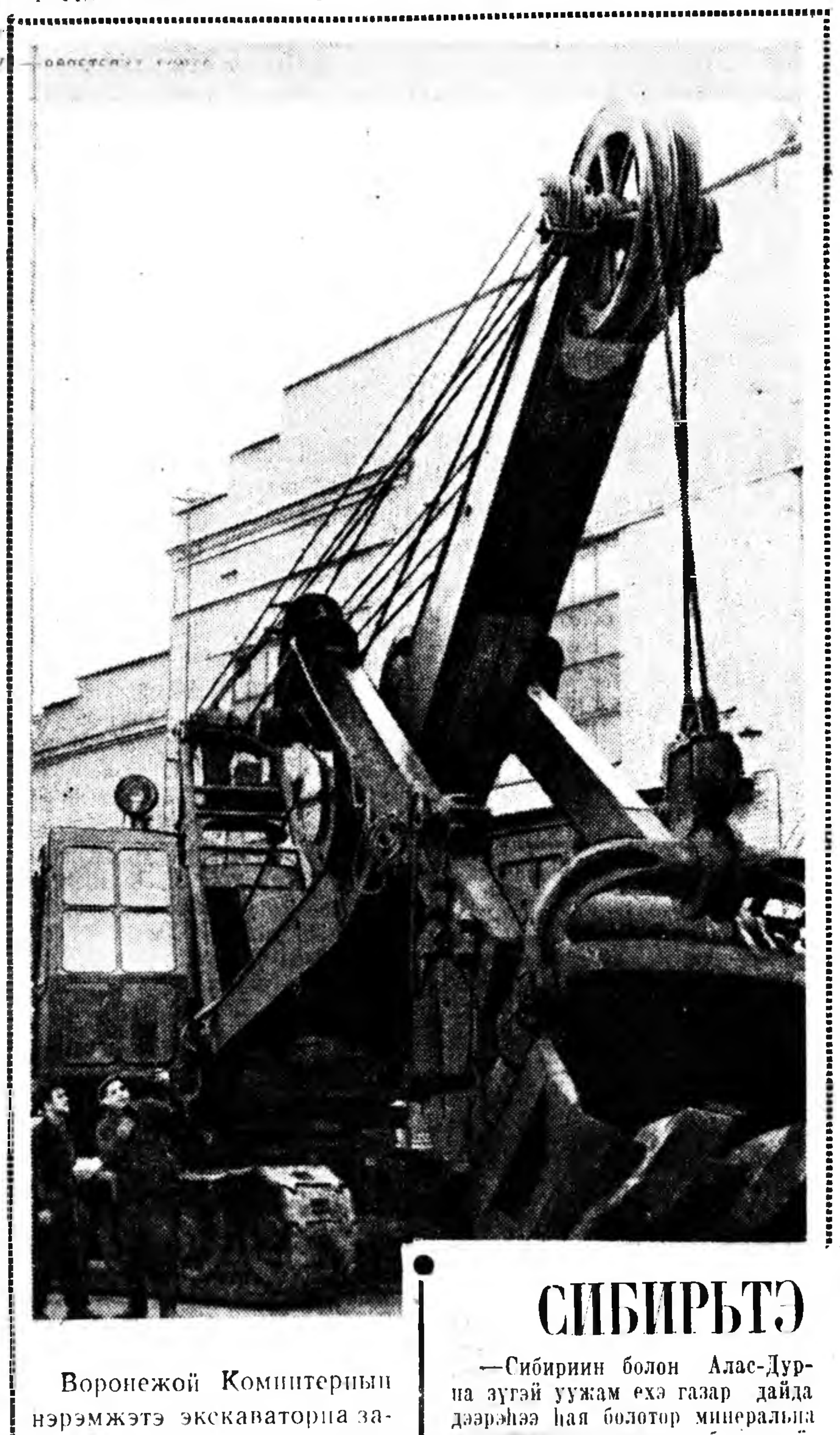

Воронежой Коминтерныи нэрэмжэтэ экскаваторна заводой конструкторска таһаг 2,5 кубометр удхууртай «Э-2503» гэжэ маркын шэнэ экскаватор бүтээжэ гаргаа. Шэнэ экскаватор зөөлэн болон хатуушье хүрьһэтэй газар малталгада үргэнөөр хэрэглэгдээ юм. **Зураг дээрэ:** «Э-2503» маркын шэнэ экскаватор заводой хашаа соо байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Малшадта—тусхай анхарал

Холын хойто зүгэй Баунтда гурбан колхоз бии юм. Тэндэ эбэртэ бодо мал, оро, адуу барина. Колхозой гэшүүд агнуури хэдэгшье, ороoһото культурануудые таридагшье байха юм. Тиибэшье колхозуудай гол олзо доход һү, мяха үйлэдбэриһөө ороно.

Мүнөө үбэлжэлгын үе. Баунт нютагнай хүйтэн хизаар. Ханхинама сагаан жабар, салата шуурган, хүр саһанда булуулшаһан харгы замууд. Теэд мүнөө үедэ үбэлжэлгэ ямар ябажа байнаб гээ һаа, иимэрхүү:

«Заветы Ильича» колхоз дээрэхи байдал хараад үзэе. Эндэ малшадай байра байдалые заһаха һэльбэхэ талаар ямаршье ажал хэгдэнэгүй. Малшадай зарим гэрнүүд рамагүй, нэгэнииньшье сагаадагдаагүй байха юм. Зарим фермэнүүдтэхи гэрнүүдэй уйтан дээрэһээ хүнүүд шала дээрэ, газараар унтана.

Мал ажал дээрэ ажаллаха хүнүүд дутана. Сихиленэй фермэдэ ажалладаг Гульбаев гэгшэ 20 тугал, 40 буруу харадаг юм. Бэсэр үлбэр, наһатай болоһон Гульбаев эдэ малаа ёһоор харууһалнагүй, теэд орондонь табиха хүн олдоногүй.

Колхоз үнгэрэгшэ 1963 оной зун 13 мянган центнер үбһэ сабшажа, хуряагаа гэлсэдэг. Энэ үбһые хэншье тушаажа абаагүй, үбһэшэдэй үгэдэ этигэһэн колхозой правлениинхид һүрилэгдэһэн үбһые нэгэдэхи сортын гэжэ абаа юм. Теэд энэ үбһэн гүүртэ, отарануудта ёһоор хубаагдажа үгтөөгүй. Иимэ анхаралһаа болоо, колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Буянтуев) малай ашаг шэмэ ехэ доошолоод байна бшуу. 1962 онойхидо орходоо 1963 ондо нэгэ үнеэнһээ һү һаалга 160 литрээр бага болоо. Мүнөө хараад үзыт даа: колхоздо тобир тарган мал гэжэ үгы, фермэнүүдтэ мал гарзална.

«Путь к коммунизму» колхоздо 1963 оной зун малай тэжээл бэлэдхэл эмхигүйгөөр ябуулагдаһан дээрэһээ тэжээл бэлэдхэл оройдоол 83 процент дүүргэгдээ һэн. Харин мүнөө үбһэн хайша хэрэгээр гаргашалагдана. Жэшээлхэдэ, Россошинско фермэдэ (бригадирынь нүхэр Батуев) 300 гаран центнер үбһэн үлүү гаргашалагдаад байна.

Энэ колхоз үбэлдэ бэлэдхэлые тон муугаар эмхидхээ. Яарахада дааpaха гээшэ эгээл зүб болоод байна. Отдушино гэжэ нютагай малшадай гэр байрын пеэшэн хэгдээгүй, бэшэшье гэрнүүдынь дулаалагдаагүй. Оро үдхэгшэд майханпалатка соогуур ажаһууна. Фермэнүүд дээгүүр радио тодхогдоогүй, улаан булан гэжэ байхагүй, культурын, медицинын хүдэлмэрилэгшэд энээгүүр ябадаггүй. Эдэ бүгэдэ дутуу дундануудые колхозой хүтэлбэрилэгшэд хаража байгаад, һанаа амар һуужа байһандань харамсалтай.

Мүнөө январь һарын хүйтэн түлэг дундаа. Малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын тула колхозой хүтэлбэрилэгшэд, аймагай эмхи зургаанууд оншотой арга хэмжээ дары абаха зэргэтэй.

П. Казаринов.

Багдарин тосхон.

СИБИРЬТЭ МИНЕРАЛЬНА ҮТЭГЖҮҮЛГЭ ТОН ЭЛБЭГ

Академик Александр ЯНШИН

—Сибириин болон Алас-Дурна зүгэй уужам ехэ газар дайда дээрэһээ һая болотор минеральна үтэгжүүлгэ малтан абтадаггүй, тэдэнэй уурхайнууд мэдээжэ болоогүй байһан юм,—гээд, АПН-эй корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө академик Александр Яншин хөөрөө. — Гэхэтэй хамта, орон дотор газар таряалан эрхилэлгэ һүүлшын арбан жэлэй турша соо зүүн тээшээ ехээр дэлгэрһэн байна. Казахстанай хойто талын хубиие зүбшөөлэн, Сибириин урда талын областьнуудта хэдэн арбаад миллион гектар газар хахалагдаа. Эдэ газар үнэндөө минеральна үтэгжүүлгээр хангагдаха аргагүй байна бшуу. СССР-эй Европодохи хубиһаа үтэгжүүлгэ асарха болоо һаа, ехэ үнэтэй болохо. Тиимэһээ нютагай калийна болон фосфоритна зүйлнүүдые бэдэрэн олохо гээшэ гүрэн түрын удха шанартай зорилго болоно.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин эрдэмтэд бусад научна эмхи зургаануудай геологуудтай хамта Сибириин байгаалиин баялигые бэдэржэ ороһоор гурбан жэл боложо байна. Сибирьтэ шулуун дабһанай үе үргэн ехэ дайдые эзэлдэг. Подкаменна Тунгусскын адагһаа эхилээд, Енисейн зүүн эрьеые зүбшөөд, Эрхүүгэй бүхы областиин тала газартай нютагуудта, тэндэһээ зүүн хойшоо Лена мүрэнэй голоор Олекминскэ болон Березовско нуга хүрэтэр калийна дабһанай хэбтэшэ бии юм.

Энэ газар дээрэ шулуун дабһанай зузаан үеын бии байһаниинь имагтал революциин һүүлээр мэдээжэ болоо. Ангар дээрэхи Усольско заводой нэгэ скважиниие 1923 ондо үрэмдэн малтаха үедэ 693 метр гүнзэгыдэ шулуун дабһанай үе дайралдаһан байгаа. Нефть, газ бэдэрхэ зорилгоор саашанхи үрэмдэлгэнүүдэй, тэрэнэлэн сейсмическэ болон бусад хүдэлмэриин хэгдэхэ үедэ бассейнэй хэмжээн, дабһанай үеын хэр гүнзэгыдэ хэбтэдэгынь, тэрэнэй байгууламжа тухайлагдаһан байха юм.

Газар доро хэбтэһэн шулуун дабһанай талмай эгээн лэ багаар абажа үзэхэдэ, 600 мянган дүрбэлжэн километр газарые эзэлнэ. Скважинануудые үрэмдэжэ, дабһанай бии байһые тодоруулагдаһан талмай тухай эндэ хэлэгдэнэ. Тиихэдэ дабһатай булаг уһануудай бурьялан гарадаг районуудта мүн лэ дабһан бии гэжэ лаб таахаар байна бшуу. Эдэ районуудые нэмэхэ болоо һаа, дабһанай хүбтэнэнүүдэй эзэлдэг талмай миллион хахад шахуу дүрбэлжэн километр болохо байна.

Али бүхы талаһаань шэнжэлжэ үзэхэдөө, малталга хэхэдэ эгээн лэ таарамжатай хоёр районие: Красноярска хизаарай Канскһаа хойгуурхи, Эрхүүгэй областиин баруун-хойто талын районуудые хараалһан байнабди. 1963 оной зун Канскһаа хойгуурхи райондо бэдэрэлгын үрэмдэлгэнүүд эхилээ. Сибириин газар дээрэ калийна дабһанай ехэ уурхай олдохо гэжэ би гүнзэгыгөөр этигэнэб.

Саашань фосфорит тухай хэлэе. Горно Шоридо бүри 1934 ондо карстова фосфорит олдоһон юм. Бүри наринаар шалгалта хэхэ хүдэлмэри эндэ зургаа шахуу жэлэй урда тээ эхилээ. Энэ үе соо Белкинскэ томо уурхай бэдэрэгдэн олдоһон байха юм. 9-һөө 14 процент хүрэтэр фосфорой окисьтой фосфоридуудай нөөсэнь тооложо тодоруулагдаа. Эндэ 173 миллион тухай тонно фосфорит бии гэжэ тухайлагдаһан байна. Эдээнһээ минеральна үтэгжүүлгэ гаргахада таарамжатай, 23—24 процентнэ концентрат абажа болохо юм.

Тиихэдэ шанар һайнтай 21-һээ 23 процент хүрэтэр фосфорой окисьтой фосфоридууд эндэ мүн лэ бии. Тэдэниие нэмэжэ шанаржуулһанай хэрэг байхагүй. 21,5 миллион тонно иимэ фосфоридой нөөсэ эндэ бии гэжэ тодоруулагдаа. Сибириин нилээд ехэ хубиие хэдэн арбаад жэлэй турша соо эндэһээ фосфоридаар хангажа болохо байна. Минеральна үтэгжүүлгэ гаргахада хэрэгтэй болодог зүйлнүүдые абаха талаар Белкинскэ уурхай хүсэд бэлэдхэгдэнхэй гэхэдэ болоно.

Кузнецкэ Алатаугай зүүн талын ташалангһаа Красноярскын геологууд фосфоридуудай үгаа һонирхолтой уурхай олоһон байха юм. Тэдэнь 25 процент хүрэтэр фосфорой окисьтой. Фосфатна үтэгжүүлгэ гаргахада хэрэгтэй зүйлнүүдые абахын тулада Эрхүүгэй областиин зарим уурхайнууд хэрэглэгдэжэ болохо. Тэдэнэй руда соо апатит гэжэ минералай холисонууд бии. Тэдэниие малтан абажа шанаржуулхатаяа хамта, 35—38 процент хүрэтэр фосфорой окисьтой аппатито[й] концентрадуудые абажа боло[хо] байна. Иимэ түхэлэй руда соо[хи] фосфорой окисиин нөөсэ хэд[эн] арбаад миллион тонно боло[хо] байна. Хэдэн зуу мянган тон[но] фосфаритна үтэгжүүлгэ гаргах[а]да хүрэхөөр хэмжээнэй руда эн[дэ] жэл бүри абажа болохо юм.

Тиин промышленна ёһо[ор] ашаглахаар фосфоридууд Сиби[рь]тэ олдоод байна. Энэ талаар са[а]шанхи хүдэлмэриин хэгдэхэдэ ш[э]нэ уурхайнуудай олдохо бай[һа]ниинь сохомтой. «Газарай в[и]таминуудые» гаргахын тулада х[э]рэгтэй болодог зүйлнүүдые бэ[дэ]рэлгэ Сибирьтэ һаяхан лэ эх[и]лээд байна гээшэ. Сибириин ба[й]гаалиин баялигые бэдэрхэ хүдэл[мэ]ри эхилээ, эдэ баялигые Сов[е]т оронoй ашa туһада зорюулан х[э]рэглэхэ гээшэ манай нэрэ хүнд[э] хэрэг болоно.

(АПН).

«Кировсклес» гэжэ теплоходой экипажые Социалис Ажалай Герой А. Черноев хүтэлбэрилдэг. Тус экипаж Камчатска пароходствын эрхимүүдэй нэгэн юм. Нёдондо экипаж аша[а] шэрэжэ түсэбөө нэгэ хахад дахин үлүүлэн дүүргэжэ, гүрэнд[э] 1 миллион 66 мянган түхэриг олзо оруулаа. Зураг дээрэ: т[ү]рүү теплоходой капитан Социалис Ажалай Герой А. Черноев.

ТАСС-ай фотохронико.

ХЭБЛЭЛЭЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

Хуушанай үлэгдэлнүүдые хоггүй усадхаха

КПСС-эй Центральна Комитедэй июниин Пленум соёл сурталай хүдэлмэриин зорилгонуудые тодорхойхо зуураа, совет хүнүүдэй оюун бодолдохи үнгэрһэн сагай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулһан байна. **«Үнгэрһэн сагай үлэгдэлнүүдые усадхаха гээшэ эрээдүйн холын зорилго бэшэ, харин манай партиин, совет, ниитын бүхы организацинуудай бүхы зэбсэгүүлхэ зорилго мүн»** — гээд Пленумэй тогтоол соо бэшэгдэнэй.

Мухар-Шэбэрэй колхоз, совхозуудай управлениин партийна комитедэй, ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй орган **«Ленинский путь»** газета мүнөөдэрөө энэ зорилгые ямараар дүүргэнэб? Энэ газетын хуудаһануудые хараад үзэе бди. Партиин ЦК-гай июниин Пленумһөө хойшоохи үе соо үнгэрһэн сагай үлэгдэлнүүдтэй тэмсэхэ тухай энэ газета оройдоол хоёрхон мэдээсэлнүүд болон статьянуудые толилһон байна. Энэ асуудалаар нэгэшье түрүү бэшэг толилогдоогүй.

Мухар-Шэбэртэ энэ асуудалаар бэшэхэ юумэн али үгы гү? Тиимэ бэшэ. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумэй дүнгүүдтэ зорюулагдаһан Үйлэдбэриин управлениин партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ аймагай прокурор Х. Ангархаев ингэжэ хэлээ:

— Манай эндэхи олонхи хүдөө тосхонуудта ниитын гурим эбдэхэ ябадал үзэгдэнэ, ниитын зөөри хулгайлха, урихэ ушар бии байна. Суулга, Хонхоло, Мухар-Шэбэр гэдэг һууринуудта ниитын гурим журам эбдэхэ ябадал илангаяа олошоронхой, тиихэдэ эд хэрэглэлэй кооперациин эмхи зургаануудта ниитын зөөри үбэршэлхэ ябадал олоор үзэгдэнэ.

Ахир муу ябадалтан, хомхой хобдог этэгээдүүд эдэ байна. Хэблэлэй хурса гуурһа хэрэглэн, эдээндэ эсэргүү эрид шууд добтолго хэхээр байгаа. Гэбэшье Мухар-Шэбэрэй журналистнуудай шадалынь хүрэбэгүй гү. Үнгэрһэн сагай үлэгдэлтэй тэмсэхэ хэрэгтэ эдэнэрэй ямараар хандадагые нэгэ иимэ жэшээ дээрэһээ хаража болоно.

Бага-Куналей гэжэ тосхондо А. Малыгин гэдэг хүн һуудаг юм. Энэ хүнэй бүлэдэ нэгэ ехэ зүрилдөөн болобо. Энэ хүн хадаа ута гартай байшоо. В. Дульянинова гэдэг хоёрдохи һамтантаяа үгэсөөд, хоёр мэшээг колхозой таряа хулууһан байгаа. Эдэ бүхэниие хаража байһан Вова хүбүүгээ тэдэнэр нигэжэ занаба ха:

— Ши аниргүй байгаарай.

— Таанад жүүлигүүд гээшэт!— гээд, Вова урдаһаань хэлэбэ. Колхозой зөөри хулуужа байнат!

Пионерэйнгээ нангин журам сахин, Вова хүбүүн эндэһээ сэхэ сомоной Совет ошожо, эхэ эсэгэ хоёр тухайдаа мэдүүлбэ.

Куналейн энэ хүбүүнэй һайн һайхан ябадал тухай «Пионерская правда» газетэ бэшээ һэн. «Куналейн хүбүүн» гэһэн һонирхолтой хөөрөөн үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 5-да энэ газетын хуудаһанда толилогдобо. Тиигэн гэхэдэнь, «Ленинский путь» газетын хүдэлмэрилэгшэд энээниие обёороогүй. Милициин капитан Т. Олзоевой багахан статья соо энээн тухай мэдээсээд лэ орхиһон байна. Үйлэдбэриин управлениин Вова хүбүүниие Хүндэлэлэй грамотаар шагнахаданьшье, эн[э]... дакциинхид шахаэ үргөөгүй.

Логовскиин нэрэмжэтэ колх[оз]... А. Стрекаловская, С. Новокр[...] ных гэгшэд зэбүүрхэн, редак[ци] ингэжэ бэшэнэ:

«...Тоо бүридхэл хэдэг б[...] терай тушаалда Георгий Б[...] ков гэгшэ байдаг юм. Тэд[...] соо 12—15 ударяень ла з[...] даг. Бэшэ үлбэн саггань ар[...] даг. Хэды иимэшье һаань, ко[лхо]зой правлени энэ хүнии[е] шаадань ла байлгадаг.

Колхозой механик П. Т. [...] тьев мүн ла архидаг хүн[...] шалтагаанһаа болоод колх[...] түрүүлэгшэ тушаалһаа ху[...] даһан юм. Теэд правлени энэ нииие баһа нэгэ болгоо[...] Энэ хүн архидаһан зандаа[...] Энэ башагаар ямар хэмжээн[...] таавб? Мэдэгдэнэгүй. Энэ еэ[...] та хаража байһан тус газета [...] рын турша соо гансал зайгүй[...]

Хуушан-Заган нютагнай сугаа[...] юм. Худөө нютагай хүн[...] эрта муртай бэшэнэгүй. Хаа-я[...] хадашье, захиргаанай зүргаануу[...] элишэлжэ, тэданэрые гэмнэһэн [...] мэдээсэдэг гуримтай. Милиц[иин] таһагай начальник И. Климовэй [...] һээхэгүй, харин хүмүүжүүлхэ[...] һэн статья (үнгэрэгшэ жэлэй [...] тябриин 25-да толилогдоһон) үн[...] шадые гайхуулаа. Хуулиин г[...] эбдэгшэдые «хэһээхэгүй» гээд [...] лициин зургаанай түлөөлэгшын [...] лэхэнь гайхалтай.

Шажан мүргэлэй үлэгдэлые у[...] хаха тухай энэ газета али ехээр [...] шэнэ гү? Тиимэшье юумэн үгы. [...] тэ урда сагай мүргэлэй гурим[...] обоо тухай, мүн ондоо хоёр кор[рес]понденци газетын хуудаһанда [...] шанабди. Шэнэ-Загандахи шажа[...] түлөөлэгшэд Симонов, Петров [...] шэд церковиин устав эбдэнэ гээ[...] рэ хоёр корреспонденци соо бэ[...] тэй. Бурхан шажанда үшөө эти[...] хүнүүдые өөһэдынгөө харата [...] хай зорилгодо хэрэглэдэг этэгээ[...] дые элишэлэн тодорхойлхын, шү[...] шэдэй төөрижэ ябаһые зохи[...] ойлгуулхын тулада газета таа[...] жатай онол арга оложо шадана[...]

Шэнэ-Заган тосхоной клу[б] хэрээһэн үлгөөтэй байна, үй[...] репродукторай хонгёо хоолойто[...] римандаа хонхын абяан холисо[н] дуулдана гээд «Шажанай түлөө[лэг]шэ элишэлэгдээ» гэһэн корре[спон]денциин авторнууд Л. Макс[...] Л. Гаврилин гэгшэд бэшэнэ.

Энэ һууринай коммунистнуу[д] [бо]лон комсомолшууд энээниие [...] тэсэнэ гээшэб, гайхалтай. Ша[жан] мүргэлэй гурим ёһодо тэсэмгэй [...] хандадаг, хэтэрхэдээ өөһэды[нгөө] гэртэ байһан бурхан тахилые [...] мэдээшэн болодог коммунистнуу[д] газетэ шүүмжэлнэгүй.

«Ленинский путь» газетэ [...] тийна эдэбхитэдэй суглаанай [...] заагаашье һаань, гэр байда[лай] гээгдэнги гурим ёһодо, эхэнэртэ [...] рүүгаар хандаха ябадалда эсэр[гүү] гээр эрид хурса шүүмжэлэл х[ээ]гүй.

Коммунизм байгуулагшын мор[аль]на кодексын бүхы эрилтэнүү[д] совет хүн бүхэнэй гурим ёһо б[о]хын түлөө тэмсэхэ зуураа, [...] хүнэй ухаан бодолдохи, байдал [...] далдахи үнгэрһэн сагай үлэг[дэл]нүүдтэй эрид шууд тэмсэхэ уя[лга]тай.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур.
1964 оной январиин 24.

Вано Муределиин «Октябрь» гэжэ оперые В. И. Ленинэй түрэһөөр 94 жэлэй ойтой шадарамдуулан СССР-эй Ехэ академическэ Гүрэнэй театр соо табиха бэлэдхэл хэгдэжэ байнхай. РСФСР-эй болон Грузиин ССР-эй арадай артист режиссёр И. М. Туманов энэ оперые табиха байна. Энэ оперто В. И. Ленинэй үүргэ дүүргэхыень республикын габьяата артист Ехэ театрай солист Артур Эйзендэ даалгагдаа. В. И. Ленинэй образой гримые тааруулха хүдэлмэри мүнөө хэгдэжэ байнхай. Гүрэнэй шангай лауреат А. И. Анзан А. Эйзениие гримдэнэ, тэрэ урдань СССР-эй арадай артист Б. В. Щукиниие гримдэһэн байгаа. Б. В. Щукин, В. И. Ленинэй үүргые кинодо эрхим һайнаар дүүргэгшэдэй нэгэн юм. Зураг дээрэ: (зүүн гарһаа): А. Эйзен, А. И. Анзан, И. М. Туманов.

НОВОСТИ. гэжэ хэблэлэй агентствын фото.

Поэдүүд шамдаа үнэн лэ, Испани!

«СОЁЛ БОЛБОСОРОЛ» гэһэн үгэ дуулахадаа, гарни ээлүүдгүй револьвер тээшээ ошодог гэжэ Геббельс хэлэдэг байгаа. Гэббельсһээ дутуугүй фашист—тэрэнэй үрөөһэн бөөрэ испанска генерал Мильян Астрай 1936 ондо Саламанкын университедтэ урма баяртайгаар иигэжэ мэдүүлһэн юм гэхэ: «Интеллигенцидэ үхэл!»

Эдэмнай ңацист франкист хоёрто эгээлэй юрын үгэнүүд бэшэ, харин политическэ хараа шугамынь лэ. Энэ — фашизмын программа. Франкодо орходоо, Гитлер тэрэниие ургэн далайсатайгаар ажабайдалда бэелүүлжэ шадаха байгаа. Зүгөөр Испаниин фашизм тэрээнһээ гээгдэхэгүйе оролдохо. 1936 оной август һарада агуу ехэ поэт Федерико Гарсиа Лоркиие алалгаһаа энэл эхилээ юм. Наһажаал уран зохёолшо Хосе Бергаминиие Испаниһаа үлдэн намналгахадаа һүүлэй үедэ тэрэнэй үүдхэһэн хорото хэрэгүүдэй нэгэниинь болоно. Франкистска фашизм олон мянган патриодуудые түрмэ түлшэдэ һуулгажа, зобоон туляана, алана хюдана.

Поэдүүд, уран зохёолшод, эрдэмтэд, соёлой ажал ябуулагшад тэдэнэй дунда ороно. Фашизмын хэн нэгэниие хаалтада һуулгажа, нүгөө зариманиие орон нютагһаань үлдэн гаргажа шадаха байгаашье һаань, эрхэ сүлөө тээшэ эрмэлзэһэн хүнүүд улам олон болоно.

Хосе Бергамин хоёрдохи удаагаа Испаниһаа ондоо тээшээ ошохо баатай болобо. Тэрэ 1939 оной апрельдэ, республикын бута сохюулһанай һүүлээр, түрүүшынхеэ эхэ нютагһаа ондоо тээшээ ошоһон. Хосе Бергамин—католическа шажанда шүтэдэг хүн. Гэбэшье тэрэнэй өөрынь хэлэһэнэй ёһоор, бурхан шажанда шүтэлгэ эрхэ сүлөөдэ, эб найрамдалда дуратай хүнүүдэй өөһэд хоорондоо газар дээрэ үгэеэ ойлголсохо ябадалда һаалта хэхэгүй байна. 1941 ондо, гитлеровскэ ээрхэг түримхэй, шунахай хобдог добтолгодо совет арадай шанга харюу үгэн, Эсэгэ ороноо хамгаалхаар шууд сэхээр зэһээд байхадань, орон нютагаа үоилһан Хосе Бергамин Мексикэһээ зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмэ бэшэг совет уран зохёолшодто эльгээһэн юм. Эрхэ сүлөө ба дэбжэлтые сахин хамгаалжа байһан Совет Армида илалта туйлахыень тэрээн соогоо хүсөө.

Үнгэрһэн дайнда фашизм бута сохигдоо, гэбэшье тэрэ Испанида үлэнхэй. Зүгөөр бидэ манай дэлхэйе шэнэдхэн хубилгаһан, залуу болгоһон шэнэ үе сагта ажабайнабди. Гурбан түби дээрэ социализмын ороонууд бадараа, дарлагдан мүлжэгдэжэ байһан олохон оронуудта колониализмын гэнжэнүүд таһараа. Франко хадаа түүхын хүгжэлтые имагтал зогсоохо бэшэ, харин тэрэниие һөөргэнь эрьюулжэ, дунда зуун жэлнүүдэй хэрзэгы дошхон тамалалгада хүргэхые хүсэһэншье байха. Теэд Франкын хэды галзууржа байгаашье һаань, эрхэ сүлөөгэй болон дэбжэлтын түлөө тэмсэл Испанида бүри үргэнөөр дэлгэрнэ. Түбхын түрүүлэн хүдэлмэришэн анги тэрэниие хүгална.

Астуриин уурхайнууд сооһоо соностоһон эсэргүүсэлтын дохёо тэмдэгүүд интеллигенциин дунда дэлгэрэн тараа. Энэ дохёо тэмдэг дала наһатай академик Александриһаа эхилээд, үшөө гуша хүрөөгүй уран зохёолшо Луис Гойтисоло хүрэтэр бүхы хүнүүдые һэргылүүлээ бшуу.

Интеллигенциин 102 түлөөлэгшэд—багшанар, уран зохёолшод, поэдүүд, кинематографистнууд, эрдэмтэд—Астурида болоһон бүһалгаанда хабаадагшадые, тэдэнэй һамгадые хэһээлгэдэ эсэргүүсэн, информаци болон туризмын министр Фрага Ирибарнедэ бэшэгээр хандаһан байна.

Франкизм болбол интеллигенциие айлган һүрдөөжэ, эдилгэ үгэн, бэе тээшээ татажа шадаагүй гэжэ ушар баримтанууд харуулна. Хэзээ нэгэтэ бэеэ абаад байһан олохон хүнүүд, мүн баһа түрүүшээр Франкые дэмжэжэ байгшад мүнөө ойлгожо, тад ондоо болоһон бэеэрээ, франкизмда эсэргүүсэн бодоно. Харин залуушуул—фашизмын үедэ түби дэлхэйдэ түрэжэ, ехэ болоһон үетэн—хэрзэгы шэрүүн, зэрлиг дошхон аяг аашыень һайн мэдэхэ дээрэһээ тэрээндэ эсэргүүгээр тэмсэнэ.

Астурида юун болоһон тухай ойлгуулжа үгэхыень Испаниин интеллигенциин наһажаал болон залуу үетэн франкистска министртэ эрилтэ табиба. Тиихэдэнь энэ удаа харюусангүй байжа болохогүй гэжэ Фрага Ирибарне ойлгоһон байна. Астуриин хүдэлмэришэдтэй һаналаа нэгэдэлгые дарaжа шадахагүйшье һаа, эсэргүүсэлтэ хэһэн бэшэгэй авторнуудые айлгахые шиидэбэ. Бэшэг доро гараа табиһан Хосе Бергаминай адресаар заналтатай бэшэгүүд хойно хойноһоо ерэбэ. Граждан дайнай үедэ тэрэнэй ямар нэгэ «гэмтэ хэрэг» хэһэнэйнь түлөө сүүдтэ үгэхые һэдээ.

Хосе Бергамин айгаа, һүрдөөгүй. Астурида полициинхидэй хэһэн үйлэ хэрэгые мүрдэхын тулада тусхай комисси байгуулхыень эрилтэ табиһан шэнэ бэшэг министртэ эльгээбэ.

Правительство энээндэнь эрсэлтэ хээ. Юундэ? Юундэб гэхэдэ, Астуриин шахтёрнуудые хэһээһэн тухай шэнэ баримтанууд элирүүлэгдэшэжэ болохо байгаа бшуу. Уданшьегүй соёл культурын, эрдэм наукын элитэ ехэ 188 ажал ябуулагшадай гар табилгатай Испаниин интеллигенциин үшөө нэгэ бэшэг эльгээгдэбэ. Энээнэй урда тээхи бэшэгэй авторнуудтай һаналаа нэгэдэнги байлга тэрээн дотор харуулагдаа.

Министр Фрага Ирибарне болон правительство һанаашархалгада оробо: хөөрэлдөөгөө замхаабаб гэжэ Фрага мэдүүлээ. Энэнь юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, хойшодоо тэрэ хэндэшье «үгэ» үгэхэгүй болоно ха. Правительство Астурида болоһон үйлэ хэрг мүрдэхын тулада комисси байгуулхые зүбшөөхэгүйһөө гадна, бэшэг доро гараа табиһан хүнүүдые мүшхэхэ мүрдэгшые томилбо. Тиигэжэ мүшхэлтэ мүрдэлгэнүүд, заналта зонхилолгонууд дахинаа эхилбэ. Зүгөөр энэнь франкистска засагаархидай болон Испаниин интеллигенциин хоорондохи хёмороое бүри хурсадхаһан байна. Фрага Ирибарне гэгшын хоолой дуулдахаяа болёо, харин Испаниин интеллигенциин хэдэг эсэргүүсэлтэ бүри эршэдээ.

Хосе Бергамин дахинаа Испаниһаа гаража ошохо ушартай болоо. Зүгөөр Астурида болоһон үйлэ хэрэгэй талаар тэрээнтэй хамта правительстводэ эльгээгдэһэн эсэргүүсэлтын бэшэгтэ гараа табилсаһан хүнүүд Испанидаа үлөө. Франко бултыень үлдэн намнажа шадахагүй ха юм.

Франкын алууршад Астуриин хэдэн шахтёрнуудые үхэхэ туйлдань хүрэтэр сохиһон, тэдэнэй һамгадые баһаһан доромжолһон, олон зуугаад хүнүүдые орон нютагһаань үлдэн намнаһан гэхэ гү, али түрмэдэ һуулгаһан байна. Тиигэбэшье франкизм хэдэн арбаад мянган шахтёрнуудые түрмэдэ хаажа шадахагүй; тэрэ нэгэтэ бүхы Испаниин айхабтар ехэ Астури шэнги болошохо ябадалдань һаалта хэжэ шадахагүй.

Хосе Бергамин Монтевидеодо ажаһууна. Тэрэ дахинаа эхэ оронтоёо хахасаа. «Энэ удаада орон нютагһаа холо удааншье ябахагүй байхаб даа»,—гэжэ тэрэ мэдүүлээ. Юунда Бергамин түрүүшынхеэ түрэл оронһоо намнуулһанайнгаа һүүлээр Испанияа бусажа ерээб гэһэн асуудал зарим нэгэ хүндэ түрэжэшье болохо. «Эхэ оромни хүбүүдтээ хэрэгтэй, харин бүхы хүбүүдынь эхэ орондоо хэрэгтэй хадань лэ Испанидаа бусажа ерээ һэм»,—гэжэ һаяхан Франциин нэгэ газетэдэ үгэһэн интервью соогоо Бергамин мэдүүлһэн байна.

Үнгэрэгшэ зун Астурида болоһон бүһалгааһаа хойшо франкистска хэрзэгы шэрүүн аяг аашада эсэргүү тэмсэл огто һуладанагүй. Интеллигенциин түлөөлэгшэдые правительствын хэды хашаа хабшаашье һаань, тэрэ тэмсэһээр лэ зандаа.

Нээрээшье энэ удаада Хосе Бергамин орон нютагһаа холо удаан саг соо ябахагүй ха... Галзуу этэгээдүүдэй үгы болоходонь, поэдүүд түрэл нютагтаа бусахал.

Эусебио СИМОРРА,
Испаниин публицист,
(АПН).

Шэдитэ үһанай шадал ехэ

Түнхэндэ аммиагтай үһан нютагжаа

Тарьяанай талмайн бүридэлые эрид хубилгажа, орооһо тарьяа ехээр үгэдэг ургамалнуудые таридаг болоһонһоо уламжалан, газараа ашаг үрэ ехээр үгэдэг байхаар эрхилхэ зорилго тарьяашад болон мэргэжэлтэдэй үмэнэ табигдана. Энэ зорилго бэелүүлхын түлөө Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд минеральна үтэгжүүлгэ, илангаяа аммиагтай уһа, хэрэглэхэ, эртэ хахалагдаһан, жэгдэлэгдэһэн намарай паар ехээр хахалха, горох горитойгоор тариха гэһэн иимэ гурбан шухала хэмжээ ябуулга гүйсэдхэжэ ороһон байха юм.

Тус управлениин ажахынууд шангаяа шэнэ гү, али залууг газар хахалжа, тарьяанай талмай үргэдхэхэ арга боломжоор бага байһан туладаа, дээрэ хэлэгдэһэн зүйлнүүдэй бэелүүлгые шухалада тоолоһон байна. Тиигэжэ 1958 онһоо энэхи зарим ажахынууд аммиагтай үһаар тарьяанайнгаа газар үтэгжүүлдэг болоһон. Тэрэнь һайн аша үрэ харуулдаг юм.

Жэшээнь, 1958 ондо «Сибиряк» колхозойхид нэн түрүүлэн аммиагтай уһа орооһото ургамалнуудые тариха газарай хүрьһэндэ оруулжа хахалһан. Тэрэ жэлдэ тус колхозой Түнхэнэй отделениин Березник гэжэ полиин урда жэлдэнь шэниисэ тариһан 202 гектар газарта 60 тонно аммиагтай уһа оруулһан бэлэй. Тиигэжэ үтэгжүүлһэн участогай гектар бүриһөөнь 12 центнер шэниисэ абаа һэн. Харин тэрэ участогтай зэргэлээд байһан, зүгөөр үтэгжүүлэгдээгүй 82 гектар газарһаа ороойдоол 7—7 центнер орооһо хураһан гэхэ. Иигэжэ аммиагтай үһаар үтэгжүүлһэнэй ашаар гектар бүхэниинь 5 центнер орооһо үлүү ехээр үгэһэн болоно бшуу.

Мүн эндэ кукуруза ургуулха 63 гектар газарта аммиагтай уһа хүрьһэндэ оруулагдаад, гектар бүриһөө 285 центнер кукурузын ногоон набша хураагдаа һэн. Тиихэдэ зорюута үтэгжүүлэгдээгүй участогһаа 135 центнер ургаса абаа. Иихэдээ аяар 150 центнер ургаса нэмэжэ абаһан болоно гээшэ ааб даа.

Энэ отделениин хабар хахалһан паартаа шэниисэ тариһаниинь гектар бүриин 12 центнер, намарай паарта аммиагтай уһа оруулаад байхадань, 15 центнер, иимэ паарта үтэгжүүлгэ хэнгүйгөөр шэниисэ тарихадань—миил 10,8 центнер орооһо үгэһэн байна.

Колхозой Түхэреэнэй отделениһээ иимэ жэшээ харуулая. Урда жэлдэнь намарай паар дээрэ обёос, ошмээн тарижа, гектар бүриһөөнь 6—8 центнер ургаса абаһан 128 гектар талмайтай 1-дэхи полидо аммиагтай уһа оруулжа, шэниисэ тарьяа һэн. Намар тэрэ участогһаа 18—18 центнер орооһо хураажа абаһан байна.

Еловко отделениин механизаторнууд гектар бүриһөө 5 центнер ешмээн хураажа абаһан 199 гектар полиёо намар паарлаад, хойто жэлдэнь гектар бүхэниие 2 центнер аммиагтай үһаар ундалуулһаниинь 12—12 центнер орооһо үгэһэн бэлэй. Шэдитэ үһанай ашаар урда жэлэйхиһээ 7 центнерээр ехэ ургаса үгөө ха юм.

Иигээд ерэхэлээрээ, энэ хүсэ шадалаар ехэ эди шэдитэ үһые хүндэлөөгүйдэ аргагүй болоно бшуу. Энэ үһанай амта таниһан «Сибиряк» колхоз нёдондо хабар, намарай үедэ 1800 гектар тарьяанай газарай хүрьһэндэ 425 тонно аммиагтай уһа оруулһан байна гээшэ.

Тарьяанай ургасые иимэ ехээр дээшэлүүлхэ арга шадалтай аммиагтай үһанай гаргаша тон бэлэхэнээр харюулагдажа шадаха байна. Нэгэ тонно аммиагтай үһанай үнэ сэн (зөөлгын, хадагалалгын, хүрьһэндэ оруулалгын гаргашые сүм оруулалсаад байхада) 38 түхэригтэ болодог. Нэгэ тонно тиимэ аммиак холиһон үһаар 4—5 гектар газар үтэгжүүлхэ аргатай. Тиихэлээрээ гектар бүхэнэйнь гаргаша 8—9 түхэриг болоно бээзэ. Гектар бүхэнэй 2-һоо 10 центнер хүрэтэр орооһо тарьяан аммиагтай үһанай хүсөөр нэмээгдэжэ абтана. Тодорхойлон хэлэхэдэ, нэмэжэ абтаһан нэгэ центнер орооһон аммиагтай үһанай түлөө гаргашалһан мүнгэ харюулна. Нэгэ тонно аммиагтай үһан колхоздо 100-һаа 200 түхэриг хүрэтэр сэбэр олзо үгэхэ зэргэтэй болоно.

Түнхэнэй тарьяашад аммиагтай үһанай аша туһые танинхай, тэрэниие ажахыдаа хэрэглэдэг болоод, түрүүшын амжалта туйлажа байна. Саашадаа энэ үтэгжүүлгые бүри ехээр тарьяанай газарай хүрьһэндэ оруулдаг болохо гэжэ эрид шууд шиидэнхэй гээшэ.

Зориһоноо бэелүүлхын тулада Түнхэнэй үйлэдбэриин управлениин ажахынууд мүнөө үедэ бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри эмхидхэжэ байна. Аммиагтай уһа хадагалха амһартануудые худалдан абажа, полевой стануу д дээрэ тодхоно, тэрэ холисотой үһые зөөхэдэ таарамжатай болгон бензовозуудые заһабарилан хубилгана. Тэрэшэлэн аммиагтай үһые газарай хүрьһэндэ оруулха машинануудые бэлдэжэ байһан үетэй.

Совхоз болон колхозуудай аммиагтай уһа түмэр замай станциһаа ажахы хүрэтэрөө зөөхэдэнь «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Түнхэнэй отделени ехэ туһа хүргэнэ. Тэрэ эмхи зургаан хадаа өөһэдынгөө бензовозуудаар, мүн цистернэтэй машинануудаар аммиагтай уһа ажахынуудта шэрэлсэнэ. Мүн энэ үтэгжүүлгэ газарай хүрьһэндэ оруулха техникые заһабарилжа, тодхолсожо үгэнэ.

Гараад байһан долоон жэлэй 6-дахи жэлдэ түнхэнөөрхин аммиагтай үһаар үтэгжүүлэгдэһэн тарьяанайнгаа газарай хэмжээе бүри үргэдхэхэнь. Хэрбээ 1963 ондо 4000 гаран гектар үтэгжүүлһэн байбал, 1967 ондо 10 мянган гектарта хүргэхөөр хараалагдана. Тиихэдэ горох болон бусад пропашной ургамалнуудые тариха 6 мянган гектар тарьяалан наг шэбхээр үтэгжүүлэгдэхэ ёһотой. Иигээд байхадаа, бүхы орооһото ургамалнуудайнь хахадһаа ехэнь үтэгжүүлэгдэһэн газарта таригдахань гээшэ бшуу.

11 мянган гектар тарьяанай газартай «Сибиряк» колхоз гурбан жэлэй туршада бүхы тарьяалангаа аммиагтай үһаар үтэгжүүлхэ гэжэ түсэблэнхэй. Тэрэнэй түлөө 800 тонно иимэ үтэгжүүлгэ хэрэгтэй болоно. Гэхэтэй хамта аммиагтай үһаар үтэгжүүлэгдэһэн газар 2—3 жэлэй туршада хүсэеэ буурахагүй, тиимэһээ энэ үе соо тэрэнь найдабаритай баян ургаса үгэжэ шадаха ушартай.

Аммиагтай уһа хэрэглэхэ талаар «Восточные Саяны» колхозой, Саяанай совхозой механизаторнууд болон тарьяашад һайн дүй дүршэлтэй болонхой. Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз 1963 ондо 100 гектарта иимэ үтэгжүүлгэ хэжэ, ургасаяа хоёр дахин дээшэлүүлээ. Сахынь хэлэхэдэ, тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ үтэгжүүлгые дуратай дурагүйгөөр лэ туршаһан юм. Мүнөө ондоогоор хөөрэлдэдэг болонхой.

КПСС-эй ЦК-гай декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, Түнхэнэй тарьяашад ехэ химиие хүдөө ажахын үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн оруулжа, тэрэнэй аша үрэдэнь хүсэд дүүрэнээр хүртэхэ гэһэн эрмэлзэлтэйтээр ерэхэ хабарай тарилгые уттахаар зоригжонхой.

Г. Булгутов.

Гүүртэһээ ерэһэн бэшэг

Урданаймнай суурхал юундэ унтаршооб?

Найман жэлэй саана «Улаан Яруна» колхозой дархашуулай гайхалтай түргэн саг соо бодхооһон Хэрдэнын байрада мүнөө Нарһатын совхозой гурбадахи фермын һүнэй гүүртэ байдаг. Урдань малайнгаа шэнэ байрануудаар, үхэршэд, һаалишадай һууха олон гэрнүүдээр, электростанци, культбазаараа, элбэг һү һааляараа бүхы Яруна соо суурхадаг һаа, мүнөө тиигүүлхэеэ болишоо.

Мүнөө энэ Хэрдэндэмнай 200 гаран үнеэдые харууһалжа, һаажа, гараһан түлыень тэнжээжэ, түлжүүлжэ 15—16 хүн хүдэлнэ. Тэдэнэрэй олонхинь тольбо газарта шэнэ гүүртын бии болоһонһоо хойшо хүдэлжэ байһан шударгы бэрхэ һаалишад, тугалшад юм. Ажалдаа шэнэ юумэ нэбтэрүүлгээр зонһоо гээгдэхэгүй гэжэ манай һаалишад ехэ оролдожо, 1962 оной октябрьһаа оньһон аргаар үнеэ һааха «ёлочка» хэрэглэдэг болоо. Үнгэрһэн намар гүүртэ дээрэмнай бүдүүн тэжээл хэршэжэ, ууралда дэбтээжэ бүйлүүлхэ түхеэрэлгын тодхогдоходо, тэрэниие зүбөөр хэрэглэжэ, һааляа дээшэлүүлхэмнай гэжэ һаалишаднай ехэ урматай байһан юм. Теэд мүнөө болотор энэ хэрэг хойгогдоно. Тэжээл бүйлүүлхэ агрегатай хүдэлхэеэ һаатаһан шалтагааниинь гэхэдэ, һолоомо хэршэдэг машина, тарьяа бутаргадаг дробилка эрьюулхэ трактор байхагүй. Теэд Нарһатын совхоздо трактораар тиимэ ехээр дуталдадаггүй ёһотой.

Юрэнхылэн бэшэхэдэ, совхозой дирекциин, партком болон рабочкомой, фермын управлениин зүгһөө тодорхой һайн хүтэлбэри, туһа дэмжэлгэ манай гүүртэдэ үгтэдэггүй дээрэһээнь энэ мэтэшэлэн олон дутагдалнууд, ойлгогдоогүй юумэнүүд үзэгдэжэ, ажал хэрэгтэ тойбо татана.

Би үндэр наһатай болоожо, пенсидэ гарабашье, гүүртын тоо бүридхэл хүтэлнэб. Тиигэжэ шадал зэргээрээ хамтын хэрэгтэ хабаадажа ябаад, энэ тэрэ дутуу дунда юумые харахадаа зохихо газартань хэлэлтэй, хэмжээн түргөөр абтаһай гэжэ сэдьхэлээ зоболтой бологдодог. Энэнһээ урда тээ, гүүртынгээ нэгэ суглаан дээрэ Нарһатынгаа совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй байхада шүүмжэлэл хэһэн хүм. Теэд тэрээндэм анхарһан юумэ үгы.

Газар үтэгжүүлжэ, ургаса дээшэлүүлхэ гэһэн хэмжээнэй илангаяа мүнөө шухала болоод байхада манай үнеэдэй байраһаа үдэр бүри 3—4 тонно шэбхэ шабааһан хаана гаргагданаб? Бургааһанай оёор руу хаягдана. Тиин гүүртэһээ хахад модо, модо хахадай хараанда тарьяалангай 70—80 гектар поли, бууса шадар сабшалан бии, тэндэ шэбхэ гаргаха гэхэдэ, һаалишадта туха сүлөө, унаа шарга байхагүй. Тиихэдэ үшөө нэгэ иимэ һаад бии: гурбан километрһээ холо бэшэ газарта хашааһаа гаргаһан шэбхэ зөөхэдэ, ямаршье хүлһэ түлөөһэн байха зэргэгүй гэлсэдэг. Энэ хэнэй ямар һаналтайгаар тогтооһон гурим юм?

Гүүртэдэмнай дүтэ шадарай тала дайда үргэдхэгдэжэ, үтэгжүүлэгдэхэ ёһотой аад, тад һөөргэ юумэ болоожо, газарнай бог шэбхээр дарагдажа, бургааһа хартаганаар ургажа, уйтаржа байна. Гүүртэдэ даалгагдаһан нэлэнхы сабшаланшье ехэ холо бэшэ, 2 километр зайда байбашье, хабартаа хагданһаа галдагдадаггүй, бог буртагһаа сэбэрлэгдэдэггүй, харууһалгын муу дээрэһээ зарим сабшалан дороһоо хубхэн ургажа, ургасань муудажа байнхай. Хадалан, сабшалангаа үргэдхэхэ, һайжаруулхын талаар гансашье манай гүүртынхидэй бэшэ, мүн бусад гүүртэ, отарануудай малшадай, совхозой механизаторнуудай оролдолго, хүсэн хэрэглэгдэхээр болоо.

Манай Хэрдэндын гүүртын малшадай байра байдал, соёл культурын хангалта баһал һүрхэй бэшэ. Малай хашаа хорёоһоо эхилээд, хүнэй байдаг гэр байра хүрэтэрөө—бүхы барилга анханда бодхоогдоһонһоо хойшо ямаршье заһабари хэгдээгүй. Урдань яһала һайн хүдэлжэ байһан культбаза мүнөө хүйтэн хүхэ, пеэшэниинь утаа хаядаг, досоогоо шэмэглэл гоёолтогүй, тэндэ кино, наадан гэхэ юумэн огто гарахаяа болишонхой. Малшаднай бултадаа шахуу газетэ, журнал захинхай, теэд тэдэнииемнай хэдэн хоногто фермын контородо хэбтүүлнэ.

Тобшоор хэлэхэдэ, совхозой партийна, комсомолой, профсоюзай организацинуудай зүгһөө малшадтай ниитэ политическэ хүдэлмэри эрхилхэ хэрэг огтолон мартагдашанхай гэхэдэ болохо. Үнгэрхэдөө һаалишаднай ямар уялга, даабаритайгаар мүнөө арбан хоногто, ерэхэ һарада, кварталда хүдэлхэеэ мэдэдэггүй. Фермын түбһөө гүүртын малай тэжээл шэрэхэ гэжэ 2—3 хоногоор эльгээгдэдэг трактористнар зөргон соогоо, өөрынгөө һанагшаар нэгэ хэды рейс хэһэн болоод, хүсэд хүдэлэнгүй арилшадаг. Тэдэнэрэй юу хэхэ гэһэн даалгабари, уялгатай ерэдэг бэшэ һэн хойно шалтаха, хинахань бэрхэ. Ажалай нормо, журам гуримай талаар манай фермэдэ, совхоздо хаража байхада, харатайл һулабди даа. Энээнһээ болоожо, үлүү ехэ гарза гаргаша, үлэгдэл дутагдал гарана, зарим нэгэн удаан саг соо нэгэ газарта хүдэлнэгүй. Эдэ бүгэдэһөө эсэстээ хамтын ажал хохидоно.

Энэ мэтэшэлэн мүнөө сагай эрилтэдэ таарууггүй үзэгдэлнүүд түргөөр усадхагдаһай даа гэжэ хүсэһэндөө сүү хүдэлдэг нүхэдэйнгөө зүбшэлөөр бэшэбэб.

Г. Красовский,
Хориин үйлэдбэриин управлениин, Нарһатын совхозой 3-дахи фермын һаалиин гүүртын тоо бүридхэгшэ.

ҮШӨӨ НЭГЭ ШЭНЭ БАЙШАН

Үглөөгүүр эртэ, үшөөл харанхышаг. Сүүмхэ үргэлһэн һургуулиин хоёр шабинар шамдуухан шар-шар гэшхэлдэнэ. Гудамжа бүхэндэ һурагшанарай бии болохонь үзэгдэнэ. Теэд тэдэ хоёрой хөөрэлдэхэнь эли дуулдана. Би байжа шагнад гэбэб.

— Самбуу, нёдондо яяр һэмнай,—гэбэ нэгэниинь.

— Яярһаал һаа, яяр һэмнай даа,—гэжэ нүгөөдэнь түргэн дэмжээд,— хүйтэн зүдэрүүн. Һанана гүш, үшөө багшамнай хэлэгшэ һэмнай, «шонын хүлдэхөөр» гэжэ. Ехэнхидээ дэгэлээ тайлангүй, хүхэгэр юумэд һуухаш. Багшамнайш дэгэлтэйгээ орогшо һэн. Багшынгаа хэлэһые шагнахаш гээшэмнай тэрэ тухай һэн ха даа. Бушуу урок дүүрэһэй гэжэ хүлеэхэш. Мүнөө һанахадаа, газаа байһанһаа дороор нюрга руум хүйтэ даадаг. Ах!—гэнэ.

Эдэ хоёр шабинарай хөөрэлдөөн миин хооһон шашалдаан бэшэ даа. Эшэтэй үндэһэтэйхэн.

Юуб гэхэдэ, Хэрээтэ нютагта нёдондо жэл болотор һургуулинь муу байһан. Хэдэн олон тобхорхон гэрнүүд соо гурбан зуу шахуу һурагшад хоёр халаан болоожо һуралсадаг байгаа. Гэрнүүдынь адли дулаан бэшэ һэн. Ехэнхинь хуушаршаһан, хүбхэ муутай, сонхо, үүдээршье ядуухануу д. Онигорхон хабшуу гэрнүүд соо һуралсахадань үхибүүдэй һуралсалайнь шанар балай һайн бэшэ бэлэй.

Һанаа амар һуужа байлтагүй. Энэ талаар түрэлхид, сомон зүблэл, колхозой правлени ходо оролдолго гаргажа, шэнэ һургуули бариха гэһэн юм.

Саг ошоно. Хабар болоожо, зунай түрүүшын һарашье эхилбэ. Үхибүүд һургуулиһаа табигдажа, түрэл колхоздоо, гэртэхиндээ туһалдаг болонхой. Директор Баяржаб Сандакович шэнэ һургуулиингаа проектые захижа абанхай, тэрэнээ бариад, түрүүлэгшэтэйш хөөрэлдэнэ, һургуулиингаа завхоз Борис Бадмацыреновичтэйгээш удаан зүбшэнэ.

Барилгаша инженерэй проектын хэды дура татамашье һаань, бүтээгдээгүй, ядахадаа һууриньшье татагдаагүй юм аад, нэгэл тиимэшэг—һанаан дүүрэнги бэшэ. Урмаа хухаралтагүй. Энэ жэлшье бэшэ һаа, хойто жэл баригдана бээзэ. Эгээл иимэхэн бодолнуудта эзэлэгдэжэ, үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болон, Баяржаб Сандакович ябадаг байба.

Мүнгэн һомологдожо, һайн барилгашад эдэ барилгада элсүүлэгдэжэ, хараа байса һургуулиин байшан өөдөө үндыжэ эхилбэ. Уданшьегүй һургуулиин һаруул уужам байшан ашаглалгада үгтөө һэн.

Ордон мэтэ һургуулитай болоһон шабинар эрхим бэрхээр һуража, Эхэ оронойнгоо ёһото баатарнууд болон ургахые хэзээшье эрмэлзэхэл! Тэдээхэншье Самбуу Коля хоёрой дурсагдаһан хөөрэлдөөншье захагүй омог баярынь элирхэйлнэ бэшэ гү?

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Ждановай нэрэмжэтэ колхоз ошоо һаа, хэншье һургуулиин шабар байшангые түрүүлэн илгажа хараха. Энээниие бодхоолгодо колхозой правлениин, сомоной Соведэй, багшанарай болон түрэлхидэй үүргэ тон ехэ гэжэ тэмдэглэлтэй.

Ц. Хамаев.

Бэшүүр.

ЭРХИМ ГАЗЕТЭДЭ ШАН

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи хэблэлэй хэрэг эрхилхэ управлени болон культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой президиум республикын хүдөөгэй үйлэдбэриин управлениүүдэй газетэнүүдые полиграфиин техникые зүбөөр хэрэглэн, уран гоёор тааруулан шэмэглэжэ гаргаха конкурс 1963 ондо соносхоһон байна.

Конкурсын комисси тус конкурсын дүн гаргаба. Газетэеэ полиграфическа уран гоёор шэмэглэн гаргаһанай түлөө Хориин типографиин, «Удинская новь» газетын редакциин коллективүүдтэ, (типографиин директор нүхэр Носырев, профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ нүхэр Вершинин, газетын редактор нүхэр Гумпылов), Кабанскын типографи болон «Байкалец» газетын редакци (типографиин директор нүхэр Ефимов, профсоюзай райкомой түрүүлэгшэ нүхэр Ананин, газетын редактор нүхэр Попков), «Заря Коммунизма» газетын редакци (редактор нүхэр Андохинов, месткомой түрүүлэгшэ нүхэр Шалимов) мүнгэн шанда хүртэбэ.

Конкурсын комисси «Джидинская правда» газетэ полиграфическа гоёор шэмэглэгдэжэ шадаагүй гэжэ тэмдэглэһэн байна.

В. Афанасьев,
Культурын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ.

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой капитальна барилгын таһагайхид гэр байра бариха түсэбөө һайнаар дүүргэнэ. Заводой хүдэлмэришэдэй ажаһууха шэнэ гэрнүүдэй барилга энэ зураг дээрэ харуулагдана.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

БУРЯАД ҮНЭН
3-дахи нюур.
1964 оной январиин 24.

САНАШАД... С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Болгариин Арадай Республикын һонин

ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН БҮТЭЭҺЭН ЗҮЙЛНҮҮД

Болгариин Арадай Республикада БКП-гэй VIII съездын шиидхэбэринүүдэй ёһоор хүнгэн промышленность нилээд ехээр хүгжөөгдэжэ, тэрэнэй бүтээдэг үргэн хэрэглэлэй зүйлнүүд бүри элбэгээр бүтээгдэхэ, бүри олон янзын, шанар һайнтай болохо юм. Хүнгэн промышленностиин талаар Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо инженер Гани Ганев ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлээ.

1964 оной бүри түрүүшын хахадта манай орон дотор 145 янзын сэсэг хээтэй, 42 янзын шэнэ нооһон бүд, 53 шэнэ янзын торгон, 18 ондоо янзын пумаажан бүд, тэрэшэлэн 354 ондоо янзын шэнэ нооһон болон пумаажан трикотаж хубсаһанай модельнүүд гаргагдаха.

Эгээн лэ һүүлшын түхэл маяг хараада абан оётдоһон хубсаһанууд болон гуталнуудай шанар нилээд ехээр һайжарха гээд Гани Ганев хэлээ.

1964 ондо республикын оёлгын предприятинууд хүүгэдэй, эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй хубсаһа хунарай 2.000 үлүүтэй модельнүүдые ухаалан зохёохо байна.

«КОСМОНАВТНУУД» СОФИН ҮЙЛСЭНҮҮДТЭ

«Космонавт» гэжэ нэрэтэй сэнхир хүхэ үнгэтэй нэгэ вагонтой травмайнууд Софин үйлсэнүүдтэ бии болоо. Энэ травмайн байгуулагдаһан Софи шадарай Красно тосхон гэжэ һууринда бидэнэр ошоһон байнабди.

«Космонавтые» байгуулгада манай залуушуул угаа ехэ зоригжолтойгоор хабаадаа гээд участогай хүтэлбэрилэгшэ Димитрий Христов бидэндэ хөөрөө. Георгий Костовой, Манола Банчевай, Петр Христовэй хүтэлбэрилдэг залуушуулай бригаданууд илангаяа һайнаар хүдэлөө.

Болгариин «Космонавт» мэргэжэлтэдэй һанамжын ёһоор тон һайн шанартай юм. Энэ трамвай угаа ехэ хүсэтэй двигательтэй, ябадалыень удаарuулха тон һайн түхеэрэлгэтэй. Шэнэ трамвай угаа түргэн ябадаг, хада өөдэшье шударгы түргэнөөр гаража шададаг. Бельгиин фирмын урдань бүтээжэ үгэдэг трамвайнуудта орходоо һураггүй һайн юм.

Аятай зохид, уужам, түргэнөөр ябадаг «Космонавт» гэжэ трамвай ниислэлэй хүн зондо Софин трамвай бүтээгшэдэй бэлэг боложо үгэнэ.

ҮЛЬГЭР ДОМОГ СОО ХЭЛЭГДЭҺЭН ШЭНГИ

Софин хойто талын захада «Момкова Махала» ородоор хэлээ һаа Басагадай квартал гэжэ нэрэтэй байрын шэнэ район хоёр жэл хүрэхэгүй сагай турша соо эндэ бии болоо. Аятай зохид нэгэ болон хоёр квартиратай 64 байрын гэрнүүд эндэ бэлэн болонхой. Эдэ гэрнүүдэй архитектура юрын түхэл маягтай юм. Эдэ байрын гэрнүүд шадар Хойто зүгэй ой модоной парк, спортивна талмайнууд, үхибүүдэй наадаха талмайнууд түхеэрэгдэнхэй. Энэ райондо хүүгэдэй саад, магазин, ресторан, хүн зониие ажаһуудалай талаар хангаха ателье түхеэрэгдэнхэй.

Ниислэлэй предприятинуудай хэдэн мянган ажалшад эндэ шэнэ байрануудаа һаяхан толлоһон байна. Гэрэлтэн туяаржа байһан үндэр сагаан байшангуудые харан харан байха зуураа, Софин гуталай фабрикын эмэгтэй хүдэлмэрилэгшэ Димитринка Ангелова маанадта иигэжэ хэлээ: «Эндэ үльгэр домог соо хэлэгдэһэн шэнги. Аятай зохид, гоё һайхан. Эндэ ажаһууха гээшэ имагтал зол хуби болоно. Энээнэй түлөө бидэнэр ажалшад тухай анхарал оролдолго гаргадаг парти болон арадай гүрэнэй үмэнэ уялгатайбди».

«Момкова Махалада» 1964 ондо ажалшадта зорюулан үшөө хэдэн арбаад гэр баригдаха. Эндэхи барилгын түгэсхэгдөөд байхада энэ һуурин ниислэлэй эгээн лэ томо, эгээн лэ болбосон зохид районуудай нэгэн болохол.

Клара ОРЛОВА,
ТАСС-ай корреспондент.
Софи.

РАССКАЗ

САҺАН ДЭЭРЭХИ СЭСЭГҮҮД

Дулмын хүтэлэй оройдо гараха багта хүбэн зөөлэхэн саһан хүнжэлдөө ороод, бүхөөр дууран ноïрсожо байһан ой гэнтэ һэрижэ, уур сухалаа хүрэһэн юумэдэл, һүрөөтэй дошхоноор хүүежэ эхилбэ. Заримдаа уйдхартай хүндөөр һаһаа алдан, уйлаһан юумэдэл үзэгдэнэ. Харанхы болохоһоо урид хүтэлэй хаяада орожо абахые Дулма яарана. Оройтоо һаа, хүтэл уруудан, модон соогуур санаар орохын аргагүй ха юм. Шаргын харгы саһанда дарагдашоо. Гэгээн сагаан үдэршье энэ хүтэл руу түбһэн хүн санаар ороодхихогүй.

Модоной хоорондуур могойдол хотирон ошоһон харгын али багаар байһые миин лэ тухайлан багсаажа, доошоо һолжорон оробо. Уруудаха бүреэ санань улам түргэдэн, Дулма сэбэр газарыень хаража, мододой хоорондуур оншыень олон, нишэ тиишээ халба һүрэн, эди шэдиеэ харуулһан мэтэ, харбаһан годлидол доошоо зурагашана. Гэнтэ урдань эгсэ үндэр эрьетэй жалгын харагдахада, санаяа хажуушань залан, энэ жалгын эрье зубшажа ошоһон аад, саһанда хушагдаһан тохигор гэшүүһэн доогуур баруун хүлэйнь сана шургаад, эгээл тэрэ эгсэ үндэр жалга руу оро бодотүй хиидэшэбэ.

Дулма гараараа тулгалан бодожо, хубсаһанайнгаа саһа гүбибэ. Бүрин бүтэн үлэһэндөө баярлаад, тээ холохоно саһанда зоогдошонхой ёдойжо харагдаһан үрөөһэн санаяа абажа хүлдөө хээд, саашаа ябаба.

Айхабтар шанга һалхин болоошьегүй һаа, юрэдөө, саһа үрхирүүлэн бордоһолно. Хүсэд харанхы болоһон хойно, Галуута нуурай хойто бэеэр зурыһан түмэр харгые хүндэлэн гараад, нуурай мүльһэн дээрэ орожо ерэбэ. Энэ үедэ ута гэгшын состав унжытар шэрэһэн паровоз хүндөөр уухилан, зүүлжээ ходорон үнгэрбэ.

Дулма харгыгүй газараар сэхэ ябана. Энэ багаар Сайдам ошохо харгы байхал ёһотой, теэд энэ харанхыда хаана гэжэ бэдэрхэбши даа. Юрэдөө, яабашье, нуур дээрэ төөрихэгүйгөө мэдэнэ. Нуурай дүрбэн зүгтэ зайн галнууд яларжа байна ха юм: хойто эрьедэнь Бороото станци, зүүн эрьедэнь Гусиноозерск, баруун эрьедэнь Тамча тосхон. Тиихэдэ нуурай урда эрьедэ үлэ мэдэг ялайхадажа харагдааша ори ганса гал хадаа Сайдамай клубай дэргэдэхи столб дээрэ носоно.

«Яахадаа гансаханиие хээ гээшэб даа? Ядахын сагта хоёр гурбан столбын оройдо байгаа һаа һайн бэлэй» — гэжэ бодоһоор, һүниин харанхыда тэрэлтэжэ байгаа гал алдангүй хараһаар, тэрээн тээшэ тэгүүлэн шамдана. Гэрэлтүүлдэг циферблатдай часыгаа харахадань, юһэн саг болоод байба. Дулма нуураа тэн хахадлаа янзатай. «Сайдам хүрэтэр гурбан модо тухай үлөө бэзэ даа» гээд бодоно.

Гэнтэ мотоорой абяан дуулдаад, зурагар галаа урдаа тууһаар, баруун тээһээ ерэһэн хүнгэн машина, Дулмаһаа холохонуур зүүлжээ үнгэрхөөр ябатараа, юундэшьеб зогсошобо. Машинын галай туяада хоёр хүн бүрэгэшэн ябажа, юушьеб урдаа харана, хоорондоо хөөрэлдэнэ хэбэртэй. Тиигээд машинада һуужа харгыһаа гаран сасуу юушьеб холуур тойрон үнгэрөөд, саашаа ябашаба.

Машинын халта тогтоһон газарта Дулмын хүрэжэ ерэхэдэ, эгээл тэндэнь, гэрэй һууриин зэргээр мүльһэн хэмхэржэ эбдэрэнхэй. Үһан дээрэ үлэ мэдэг хэлбэлзэн байба. Машинатай хүнүүд энээниие обёоржо, холуур тойрон гараа ха юм. Яатаа бэрхэ ерэжэ орошоогүй гээшэб?» гэжэ бодоһоор саашаа ябаһан аад, тээ холохоно ошоһон хойноо гэдэргээ харан зогсобо. «Аюултайл газар байна... һүни ха юм!». Машина ябанагүй бэзэ гээд зүүлжээ, баруулжаа харааашална. Юумын харагдахагүйдэчь, баһа саашаа ябантараа: «Хэрбээ машинаар ябаһан хүн бү хараг даа. Түргэн дундаа тэрэ үһа руу орошожо болохол. Тугаар тэрэ машинаар ябаһан хүнүүд өөһэдөө тойрожо гараашье һаа, юундэ ямар нэгэн тэмдэг хэнгүй ошоо гээшэб? Ехэл яаралтай, ябаһан байгаа гээшэ ха... Теэд баһа бишье хажуутаарнь үнгэрбэ ха юм биб!» — гэжэ бодоһоор, нишэ тиишээ хараашалаадхиба. Машина харагданагүй. Шэхээ һонор табяад, һэргэлэнгээр ябахадань тиинэ гү, юрэдөө, мотоорой абяан халта мүлтэ дуулдахадал гэнэ. «Үгы даа, энэ гэһээр гэдэргээ бусажа, тэрэ харгы дээрэ тэмдэг хэхэ ёһотойб» — гэжэ Дулма дары гэдэргээ тэхэрибэ.

Мүльһэнэй хэмхэржэ унаһан газарта, харгы хүндэлэн хаажа, хоёр санаяа арайшье гэжэ торбобо. Харин нүгөөдэ таладань юугээршье тэмдэг хэхээ ойлгожо ядана. Саһа обоолоод, харгы хүндэлэн хааха тэхэдэнь, һалхинда нюсэгэн болотороо үлеэгдэшэһэн елуур мүльһэн дээрэ юуншье үгы. Дулма гайхашаа баран, миил тэндээ хоёр тээшээ алхална...

Аалин... Гансал шүдэнүүдэйнь зай сүлөөгүй табжаганаха өөртэчь элеэр дуулдажа эхилнэ. Гар хүлэйнь хурганууд шэмшэрэн ярьяна. «Тэсэхэ аргам һалаа... Ябашаха болоо даа. Байз!.. Машиныы абяан гү даа...»

Нээрээшье машинын хүнхинэхэ абяан дуулдаһан аад, тэрэнь энэ харгыгаар ерэнгүй, харин бүри холуур, Бороото тээшэ шэглэн ошобо.

Одоошье тэсэхэ аргынгаа һалахада, хүйтэнһөө юм гү халуу бусалһан хүлөө дороо нугалан, тэрэ хэмхэрхэй мүльһэнэй эрмэгтэ дүтэхэнэ, харгы дээрэ үбдэглэн һуушаба. Байһаар хамаг бэень халуу бусалан, ямар нэгэн ехэ түүдэгэй дэргэдэ дулаасаһан мэтэ болоод, нойрынь хүрэжэ эхилбэ. Заахан байхадаа хүнжэлөө үдьхэлжэрхёод, һүүлдэнь даарахадаа, хамаг бэеэ агшаан бүмбыхэдөөд унтадагтаал адляар хэбтэшэбэ.

Удаан гү, али бүри ойро зуурахана иигээд хэбтээ гү, бү мэдэс. Унтаа гү, али халта һажаад абаа гү, баһал мэдэхын аргагүй. Нэгэ мэдэхэдэнь, машинын хүнхинэхэ абяан дуулдахадал гээд, айхабтар түргэнөөр энэ хэмхэрхэй мүльһэндэ туласа орожо ерэбэ гэжэ Дулма һанаад, угаа ехээр сошон:

— Байгты! — гээд бодошоһон аад, хүл дээрээ тогтожо шадангүй, гэдэргээ унашаба. Үгы даа, ямаршье машина ябаагүй. Хамаг юумэн тэрэл шэгтээ. Дүнгигар сэлмэг огторгой. Юун гэһэн олон одо мүшэд гээшэб даа. Теэд ямар холоб... Дулма эгээл хурсаар яларан байһан нэгэ одые удаан удаан шэртэн хаража хэбтэбэ. Теэд, юундэшьеб, аяар холын тэрэ одон улам наашаа дүтэлжэ байһандал үзэгдэнэ. «Марс гээшэ хаяа?.. Тэндэ ажамидарал бии ха гү? Тэндэ сэсэгүүд ургадаг ха гү?.. Сэсэгүүд!» — гэжэ юундэшьеб хашхарха дуранинь хүрэнэ, теэд амаа ангайлгажа шадабагүй. Шүдэдынь табжаганана. Гарнууд дээрээ тулгалан үндыжэ, хүл дээрээ бодохо гэһэн аад, бэеэ даабагүй.

Холо даа, нуурай эрьеэр яларан байһан зайн галнууд Дулмын нюдэндэ гэнтэ харагдахаяа болижо, тэндэһээ эхилээд, нуурай елүүр мүльһэн дээгүүр, сахилма сагаан саһан дээгүүр тэрэ галнуудынь элдэб үнгын, гоё һайхан сэсэгүүд боложо һалбаршана.

...Зунай ааяма халуун үдэр. Сэсэгтэ уужам нуга. Булжамуурнуудай ирагуу дуунууд. Үбсүү шара хараасгайнууд шуран солбоноор ниидэн, сэсэгүүдэй унжэгэн дэльбэнүүдые халта дайраад абана. Эдэ бүгэдые һайхашаан, Дулма Баатар хоёр хүтэрэлдэнхэй. хайшаашьеб алхалжал ябана.

— Баатар, намдаа эгээл гоё сэсэг оложо үгыш даа.

— Ямар сэсэгтэ дуратайбши, хэлэ даа, Дулма. Энэ гэһээр бэдэрээд, оложо асархаб.

— Дэльбээ һаял задаржа байһан ягаахан сэсэгтэ дуратайб.

— Дулма, эндээ хүлеэгээд ба... гаарай. Бишии энэ гэһээр, ш... ниингээ дуратай сэсэгые оло... асархаб, — гэжэ хэлэһээр, Ба... тар улам улам холодон. хар... дахаяа болин далда орошо... Ямар холо ябашаба гээшэб даа.

— Баа-та-аар!

Дулма хүлеэжэл байна. Те... Баатар юун гэһэн удаан боло... гээшэб?

Дулмын хараһаар байтар, бүр... ойро зуурахана огторгой бүрхө... аадар бороо бэшэ, харин гэн... саһан орожо, үргэн уужам сэс... тэ нугые саг зуура сайлгажар... ба. Дулма одоол эндэ гайхах... ехээр гайхаба. Зун байхада с... һан яахадаа орожорхибо гээш... Эдэ сэсэгүүд юун болохонь г... шэб! Халагшье даа, хуу баран ү... жэ хосорхонь лэ!..

Теэд сэсэгүүдынь сахилма с... гаан саһан дээгүүр һалбарһа... зандаа! Нэгэшье сэсэгэй дэльбэ с... һанда сошордон хумираагүй! С... һан дээгүүр һалбаржа байгаа с... сэгүүд соогуур алхалан, Баа... райнгаа ошоһон зүг шэглэн ябаб...

— Баа-та-аар! Ерэжэ хары... Саһан дээгүүр сэсэгүүд һалба... нал, Баатар, харыш даа! Саһ... дээрэхи сэсэгүүд...»

...Дүнгигар сэлмэг огторго... Аяар холын одо мүшэд. Тойро... дун сагаан саһан, саһан... Г... луута нуурай дүрбэн зүгтэ хэд... мянган галнууд, галнууд... Те... эдэ бүгэдые Дулма харанагү... даа. Тэрэ хүл гарнуудаа са... жиинхэй, хүдэлэнгүй хэбтэж... байна. Нюдэнһөөнь дуһалһан нё... бөһон хасар дээрэнь сэлсыхэдэ... хүрэшөө.

...Мотоорой хүнхинэхэ абя... дуулдажа, арбаад алдын ута мо... дые ашаһан машина эгсээр зогс... кабина сооһоо нэтэ хүн түр... буутаадхиба. Тэрэ хүн харгы ху... дэлэн алдалжа унашоод хэбтэ... Дулма дээрэ нэнгэн, сээжэдэ... шэхээ няаба.

— Амиды!

Дулмые гар дээрээ дүмүүхэнэ... үргэн абаха мүртөө урагшаа х... раад, залд гэшэбэ. Урдань арба... алхын газарта мүльһэн хэмхэр... унашанхай, зэнхэгэр нүхэн ла... хайжа харагдаба. Тэрэ хүнэй зү... хэнинь улам улам хүсэтэйгэ... сохилжо, хоолойдонь юушьеб мо... согойроодхибо.

Тэрэ хүн Дулмые һөөргэнь т... бижа, хоёр ута модоые машин... һаа түргэн буулгаад, тэрэ аюул... нүхэнэй хоёр тээ, харгы хүндэл... хаяһаар, басагые гар дээр... яаралтайгаар үргэн абаба.

Ц. ДОРЖИЕВ.

Гэрэл хэгшэдэй ажал

Коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн Раиса Николаевнагай хүтэлбэрилдэг бригадынхид үндэр бүтээсэтэ ажалаараа завод соогоо суурхадаг. Урдань гэрэл хэдэг мастерскойн үгы байхада, аяар холын городуудһаа гэрэл асарагдажа, вагонуудта һуулгагдадаг байгаа. Хэдэн жэлэй саана ЛВРЗ-гэй вагон хабсаргагшад өөһэдөө гэрэл хэдэг болохын тула оронойнгоо түрүү предприятинуудай дүршэлдэ һуража эхилһэн юм. Нүхэр Р. Н. Колмакова гэрэл хэгдэхэ мастерскойн нээгдэхэдэ эгээн түрүүлэн эндэ ажаллахаар томилогдоһон байгаа. Тиигээд, Раиса Николаевна ороной бусад предприятинуудаар ябажа, гэрэл хэхэ техникэ, дүршэлтэй танилсаһан байна. Мүнөө эндэ ороходо элдэб янзын — ехэ, багашье гэрэлнүүд туяа татан байхань харагдадаг. Бригадада хамтадаа зургаан хүн ажаллана. Ажал хүдэлмэридөө дүршэһэн эдэнэр халаан бүриингөө даабари 165—170 процент хүрэтэр дүүргэжэ, хараалагдаһан һара, квартал бүриингөө даабари хэхо үлүүлэн дүүргэнэ.

— Гэрэл хэжэ эхилһэн түрүүшынгээ жэлдэ, ялагар һайн гэрэл гаргажа ядахадаа, абаһаар юугээшье хэхэ мүрөө олохогүй, бэе бэеэ хооһон зэмэлээд тарадаг байгаабди. Нэгэтэ гэрэлдэ орохо шэлээ угаажа байхадаа тоһолигой шэнжэ үзүүлхэдэнь тэрэнээ дахин халуун уһаар угаажа, сэбэрлэһэн хойноо, будаһамнай бүтээ һэн. Яахадааб ёһотойл һайн гэрэл гэхэдэ, урдань шэлээ һайса угаажа шададаггүй байгаабди, — гээд Раиса Николаевна түрүүшынгээ үдэрнүүдтэ зобоһон тулиһанаа һанан һанан мүнөө хөөрэдэг.

Үдэр хоногой үнгэрхэ бүри ажалдаа дүршэһэн уран гартай эдэ зургаан эмэгтэй хүдэлмэришэд үйлэдбэриингөө бүтээсые табан процент тээр дээшэлүүлхэ гэһэн уялга абанхай.

Зураг дээрэ: Р. Н. Колмакова өөрынгөө бүтээһэн гэрэлэй шанарые шалгажа байна.

В. Муллер.

ЕРЭЭДҮЙН МЭРГЭЖЭЛТЭДТЭ

Хүдэлмэриин хубсаһа үмдэһэн залуу хүбүүд, басагад автобусһоо буумсаараа барилгын хэгдэжэ байһан газар тээшэ шаг шууяа табилдаһаар ошоно.

— Эдэнэрнай, яагаа олон хүдэлмэришэд, хаанаһаа ерэбэ гээшэб, — гэлдэхэшье зон автобусой буудал дээрэ олон.

— Хаанаһаа гэхэ юун байхань бэ? Эдэнэршни манай ерээдүйн инженер-барилгашад бэшэ аал?! — гээд тэндэ байгшадай нэгэн харюусана.

Һүүлдэ мэдэн гэһээ, нээрээшье эдэнэрнай Улаан-Үдын Зүүн-Сибириин технологическа институтдай барилгашадай факультедэй һурагшад байшоо. Барилгын факультедтэ һуралсажа ябаһан ерээдүйн залуу мэргэжэлтэд Улаан-Үдэ городой барилга-хабсаралгын нэгэдэхи, табадахи управленүүдтэ ошожо, лекцидэ шагнаһан материалаа улаан гараараа барижа өөһэдөө хэдэг болонхой.

— Һурагшаднай долоон хоногой нэгэ үдэрынь барилга дээрэ ошожо ажалладаг юм. Энэ үдэрнүүдтэ 40—50 һурагшад Улаан-Үдын шэлэй заводой барилгада хабаадалсажа байнхай, — гэжэ тус институдай проректор Н. В. Голубцов хөөрэнэ.

Студентнүүд ганса үйлэдбэриин практика гараад байдаггүй, харин республикынгаа түб — Улаан-Үдэ хотые үзэсхэлэн гоё гэр байра, барилгануудаар шэмэглэхын тула һайн сомор проектнүүдые зохёожо асардаг байна. Мүнөө студентнүүд Магалов, Эрдынеев, Хандархаев болон бусад барилга-хабсаралгын табадахи управлениин барилгашадай хэхэ хүдэлмэриин проект зохёожо, табижа байна. Энээнһээ гадна, институдай һурагшад, багшанар долоон хоногой турша барилгашадтаа хоёр удаа ошожо, лекци, хөөрэлдөө үнгэргэдэг болонхой. Хөөрэлдөө, лекцинүүдэйнь темэдэ уласхоорондын асуудал, литература, искусство, шэнэ техникын һонин болон бусад олон асуудалнууд оруулагдаһан дээрэһээ суглараагшадые ехэтэ һонирхуулдаг.

Т. Бадмаин.

Хилын саанаһаа

„Чайка" Ганын һурагшадта айлшалба

АККРА, январиин 22. (ТАСС). Совет космонавт Валентина Николаева-Терешкова Аккра городой дүтэхэнэ оршодог Ачимота гэжэ үзэсхэлэн һайхан газарта Үсэгэлдэр үдын хойно ерэбэ. Эндэ Ганада эгээн һайн гэжэ тоологдодог пансионат-һургуули байдаг.

Тус һургуулиин 800 һурагшад, батшанар һургуулиин байшангай хажууда сугларжа, замбуулинай баатарые халуунаар угтаа.

Һүүлдэнь совет айлшан һургуулиин библиотекэ, лабораторинуудые, энэ һургуулиин һурагшанарай зураһан эрхим зурагуудые харуулһан картинын галерей ошожо хараа.

Тиигээд һургуулиин һурагшанар, багшанар актова зал соогоо сугларжа, «Чайкые» үнэн зүрхэнһөөн амаршалба. Эрдэм наукын болон техникын туйлай ехэ амжалтанууд хадаа гансахан лэ социалис оронуудта туйлагдажа болохо гэжэ тэндэ үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглэнэ.

Замбуулинай баатар Ганын орденоор шагнагдаа

АККРА, январиин 22. (ТАСС). Президентын ордон соо Үсэгэлдэр болоһон уулзалга дээрэ Ганын президент Кваме Нкрума дэлхэйн түрүүшын эхэнэр-космонавт Валентина Николаева-Терешковае Вольта орденоор шагнаба. Та энэ орден абаха эрхэтэйт гэжэ шан барюулха зуураа президент хэлээ.

Миний ниидэһэн замбуулинай онгосые ухаалан зохёоһон совет арадай болон эрдэмтэдэй габьяае мэдэрһэн тэмдэг гэжэ танай үндэр шангые тоолохо байнаб гэжэ замбуулинай баатар мэдүүлээ.

Уулзалга тон халуун, хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

Замбиин түрүүшын премьер—министр

ЛУСАКА, январиин 22. (ТАСС). Кеннет Каунда Замбиин (Хойто Родези) түрүүшын премьер-министр болоо. Кеннета Каундын хүтэлбэрилдэг Национальна бэеэ даанхай байдалай Нэгэдэмэл парти Замбиин Хуули гаргадаг суглаан дээрэ 75 һууринай 35-ыень абаһан байгаа.

У Танай хэһэн пресс-конференци

НЬЮ-ЙОРК, январиин 22. ТАСС-ай корр. С. Лосев иигэжэ дамжуулна:

Январиин эсэстэ Африкын гүрэнүүдээр аяншалга хэхэ тухайгаа энэ жэлдэ түрүүшынхеэ хэһэн пресс-конференци дээрэ ООН-ой генеральна секретарь У Тан мэдээсэбэ. Марокко, Гана, Алжир, Ливи, Эфиопи, Тунис, Гвиней, Нигери болон Сенегал гүрэнүүдээр тэрэ аяншалха юм. Бүхы дэлхэйн, мүн Африкын үмэнэ табигдаһан асуудалнуудаар эдэ гүрэнүүдэй ажал ябуулагшадтай һаналаа, андалдаха, Африкын гүрэнүүдэй урда табигдаһан шиидхэгдээгүй асуудалнуудые бэелүүлхын түлөө ООН ямар үүргэ дүүргэхэб гэжэ элирүүлхын тула энэ аяншалга хэгдэхэ юм гэжэ У Тан хэлэбэ. Анголо болон Мозамбик гүрэнүүдтэ ерэхэ гэжэ Португалиин правительствын хэһэн уряае арсааб гэжэ генеральна секретарь мэдээсээ. Богонихон болзор соо эдэ гүрэнүүдээр аяншалга мүнөө үеын байдалда ямаршье туһа үгэхэгүй гэжэ һананаб гээд У Тан мэдүүлнэ.

«Сэрэгэй талаар хүсэ ехэтэй гүрэнүүдэй «Кипрые хубааха гэһэн һэдэлгэдэ эсэргүү тэмсэлдэнь Кипрэй залуу республикада ООН ямар туһаламжа үзүүлхэб гэһэн асуудалда У Тан иигэжэ харюусаа. Энэ асуудалаар Аюулгүйн Соведтэ хоёр элидхэл барюулааб, хэрбээ Кипртэхи байдалда Аюулгүйн Соведэй хамааралсаха хэрэг гараа һаань, би энэ алхамые дэмжэхэ байнаб.

Намда мэдээсэһэнэй ёһоор, Иемендэхи байлдаанууд болюулагдаа гэжэ У Тан мэдээсээ. Мүнөөдэр Женевэдэ эхилһэн 18 гүрэнүүдэй комитедэй заседани дээрэ буу зэбсэг хуряаха талаар амжалта туйлагдаха бэзэ гэжэ найдажа байһанаа мэдүүлнэ. 18 гүрэнүүдэй комитет газар доро ядерна туршалгануудые болюулха гэһэн хэлсээ баталжа шадаха гэжэ У Тан тоолоно. Хрущев Джонсон хоёрой андалдаһан бэшэгүүдэй ямар пунктнуудаар бэе бэеэ ойлголсохо алхам хэгдэхэб гэжэ уридшалан хэлэхэнь хүндэшэг байна.

Худалдаа наймаа хүгжөөхэ асуудалаар мартын 23-да Женевэдэ болохо ООН-ой конференци тушаа У Тан иигэжэ хэлээ. Уласхоорондын худалдаа наймаае үргэдхэхын тула саашадаашье оролдолго гаргаха хэрэгтэй. «Уласхоорондын шахардуу шанга байдалые һуларуулһан ябадал баруунай болон зүүнэй гүрэнүүдэй хоорондо худалдаа наймаа үргэдхэхэ хэрэгтэ нилээд туһалха байна».

Хитадай Арадай Республикые Франциин мэдэрхэ гэһэн ябадал КНР-ые ООН-ой гэшүүн болгоходо ямар үүргэ үзүүлхэб гэһэн асуудалда сэгнэлтэ үгэхэһөө У Тан арсаа.

Маниие бузарлуулжа байһан баримта гэжэ США-гай президент хэлэнэ

ВАШИНГТОН, январиин 22. ТАСС-ай корреспондент В. Вашедченко иигэжэ мэдээсэнэ:

США-гай президент Линдон Джонсон Американ индейцүүдэй Национальна конгрессэй гүйсэдхэхэ соведэй гэшүүдтэй Сагаан байшан соо уулзаба.

Америкын һуурин зонууд — индейцүүд хадаа ороной бусад зондо орходоо эгээн муу байдалда байна гэжэ тэдэнэртэй хөөрэлдэхэдөө президент мэдэрхэ баатай болоо. «Энэ баримта маниие бузарлуулна, — гэжэ тэрэ хэлээ. — Америкэдэ ажаһуудаг 400 мянган индейскэ бүлэнүүдэй дунда зэргын олзо хадаа бүхы ороной дунда зэргын олзын гурбанай нэгэнһээ бага».

Индейцүүдэй дунда ажал хүдэлмэригүйшүүл 60 процент, зарим ушарта 85 процент болодог гэжэ президент тэмдэглэнэ. Индейцүүдэй ажаһуудаг байрануудай гансахан 10 процентнь хүнэй байжа боломоор. Индейцүүдэй наһанай утын хэмжээ — 20 жэл. Тэдэнэй үхибүүдэй 60 процент һургуулияа дүүргэнгүй орхижорхидог.

Командирнуудаар африканецууд табигдана

ЛОНДОН, январиин 22. (ТАСС). Өөрынгөө армида Англиин офицернүүдэй орондо африканецуудые табиха тухай Танганьикын правительство мэдүүлээ. Танганьикын армиие командалагшын һуури лейтенант Элиша Кавана эзэлээ. Энээн тухай Танганьикын гадаадын хэрэгүүдэй болон оборонын министр Оскар Камбона радиогоор үгэ хэлэхэдээ мэдээсэбэ.

Харин гүрэнүүдэй офицернүүдые оронһоо намнаха гэһэн Африкын солдадуудай табиһан эрилтэдэ харюу болгон Танганьикын правительство иимэ шиидхэбэри абаа юм. Урдань Танганьикын армида алба хэжэ байһан Англиин офицернүүд тэндэһээ сүлэгдөө гэжэ Рейтер агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Ажал хүдэлмэригүй хүнүүд улам олон болоно

ЛОНДОН, январиин 22. (ТАСС). Дарем графствын нүүрһэнэй уурхайн шахтануудта хүдэлжэ байһан 4 мянган шахтёрнууд 1965 оной март һарада ажалгүй болохо юм гэжэ тус графствын горнорудна федерациин правлениин секретарь Хеслер мэдээсэбэ. Ерэхэ 15 һарын турша соо энэ нүүрһэнэй уурхайн үшөө 4 шахтанууд хаагдаха. 1960 онһоо эхилжэ 10 мянган хүдэлмэришэд ажалгүй болоо гэжэ Хеслер хэлээ.

Заналтада харюу

ПАНАМА, январиин 22. (ТАСС). Панамын президент Роберт Чиари оронойнгоо худалдаа наймаа ябуулдаг хүнүүдтэ бэшэг эльгээбэ. Харин гүрэнһөө эд бараа багаар асардаг болохо, тэрэниие өөһэдынхеэрээ һэлтэхэ ёһотойбди гэжэ бэшэнэ.

Экономическа дарлалта хэжэ, Панамска канал тухай договорые хаража үзэхэһөөнь арсахые панамцуудые баадхаха гэһэн Холбоото Штадуудай зарим этэгээдүүдэй заналтада президентын энэ бэшэг харюу боложо үгэнэ.

Габоной парламент тараагдаа

НЬЮ-ЙОРК, январиин 22. (ТАСС). Габоной Республикын президент Леон Мба ороной Национальна суглаае Үсэгэлдэр тарааба. «Алмаха зорилготойгоор» энэ хэмжээн абтаба гэжэ тушаалта нюурнууд хэлсэнэ гээд Габоной Республикын ниислэл хото Либревиль городһоо ЮПИ агентствын корреспондент мэдээсэнэ.

Габоной Республика хадаа баруун экваториальна Африкада оршодог багахан гүрэн юм. 1960 оной август һарада энэ гүрэн бэеэ даанхай болоһон байгаа. 67 депутадуудһаа бүридэһэн Габоной Республикын Национальна суглаан 1961 ондо табан жэлэй болзороор һунгагдаа юм.

США-гай компартиие мүрдэлгэ үргэлжэлһөөр

ВАШИНГТОН, январиин 22. (ТАСС). США-гай юстициин министерство баруунай хархис этэгээдүүдэй үзэл бодолые дэмжэжэ, Холбоото Штадуудай коммунис партиие мүнөөшье болотор мүрдэһөөр. Юстициин министерство Колумби округой федеральна сүүдтэ петици эльгээгээ. «Харин гүрэнэй тагнуулшан» гэжэ бүридхэлдэ орохоһоо США-гай компарти арсаһан юм. США-гай компартиин энэ арсаһаниень дахинаа хаража үзэхыень юстициин министерство петици соогоо гуйна.

США-гай информационно агентствын шэнэ директор

ВАШИНГТОН, январиин 22. (ТАСС). Эдуард Мэрроу США-гай информационно агентствын директорэй тушаалһаа буугаа гэжэ США-гай президент Л. Джонсон Үсэгэлдэр мэдээсээ. Уушханай рагта операци хэһэнэй һүүлээр үни удаан саг соо эмшэлүүлхэ болоһонтойнь дашарамдуулан, Мэрроу тушаалһаа буугаа.

Мэрроугай орондо Карл Роуэн ороохо юм гэжэ США-гай президент хэлээ. Карл Роуэн хадаа США-гай правительствада иимэ үндэр тушаалда хүртэһэн түрүүшын негр юм.

Сагай уларил

Улаан-Үдын гидрометобсерваториин мэдээсэһэнэй ёһоор, мүн... дэр республика доторнай бага з... гэ үүлэтэй байха, саһан орохогү... Зүг бүхэнһөө һулаханаар һалх... ха. Байгал шадарай аймагууд... 5—10, хойто аймагуудта 16—2... урда зүгэй газар нютагуудта 13-18, Улаан-Үдэ городто һүнинд... 27—29, үдэртөө 15—17 град... хүйтэн болохоор багсаагдана.

Январиин 25—26-най үдэрнүү... тэ республика дотор үүлэтэй... байха, саһан орохогүй. Һ... ниндөө хойто аймагуудта 35—4... үдэртөө 26—31, бусад газар н... тагуудта һүниндөө 24—29, үд... төө 12—17 градус хүйтэн байха... хүлеэгдэнэ.

Редакторай түлөө
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственного производства и партийной жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и партийной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологического — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25—41, 38-30, информации — 32-74 и переводов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00020. Зак. № 47.